

VALTIO-OPPI

YHTEISKUNTATIETEIDEN TIEDEKUNTA

LAPIN YLIOPISTO

Tolkullista vai tolkutonta ihmisyyttä?

Tolkun ihmisyyden diskurssit tasapuolisuusharhan ja polarisaation näkökulmasta
tarkasteltuna

Kajo Pippuri, Y28103903, jpippuri@ulapland.fi

9.4.2024

Pro gradu -tutkielma

Pro gradu -tutkielma (VALO1306) (40 op)

Valtio-oppi

Aini Linjakumpu

Lapin yliopisto, yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Työn nimi: Tolkullista vai tolkutonta ihmisyyttä? – Tolkun ihmisyyden diskurssit tasapuolisuusharhan ja polarisaation näkökulmasta tarkasteltuna

Tekijä: Kajo Pippuri

Koulutusohjelma/opetuskokonaisuus/oppiaine: Poliittikatieteet / Valtio-oppi

Työn laji (pro gradu-, laudatur-, liseniaatintyö, kirjallinen työ): Pro gradu -tutkielma

Sivumäärä: 62

Vuosi: 2024

Tiivistelmä:

Tutkin pro gradu -tutkielmassani tolkun ihmisyydestä käytäviä keskusteluja tasapuolisuusharhan ja polarisaation teorioiden avulla. Tavoitteeni on selvittää, millaisia diskursseja tolkun ihmisyyden keskusteluissa esiintyy ja miten niitä voi analysoida tasapuolisuusharhan ja polarisaation näkökulmasta.

Aineistoni koostuu 31:stä tolkun ihmisyyttä käsittelevästä artikkelista. Artikkelit osallistuvat tolkun ihmisyyden keskusteluihin erilaisista näkökulmista käsin. Teoreettisena viitekehyksenä minulla on tasapuolisuusharhan ja polarisaation käsitteet. Tasapuolisuusharhassa kahdelle näkökulmalle annetaan sama painoarvo, vaikka toinen olisi tieteellisesti todistettu tai yleisesti hyväksytty tosiasia ja toinen marginaalinen mielipide. Polarisaatio puolestaan tarkoittaa mielipiteiden ääripäistymistä ja liikkumista kauemmas toisistaan sekä vahvempaa samaistumista omaan viiteryhmään ja muiden ryhmien näkemistä vastustajina. Menetelmällisenä viitekehyksenä minulla on diskurssianalyysi, jossa tutkitaan kielen ja viestinnän tuottamia merkityksiä ja valtasuhteita. Kallistun diskurssianalyysin sisällä kriittisen diskurssianalyysin suuntaan, jossa tutkitaan kriittisesti kielenkäytön tuottamia, havainnollistamia ja muuttamia valtasuhteita.

Tutkimuksessa selvisi, että tolkun ihmisyyden keskusteluista voi erottaa kolme tolkun ihmisyyteen eri tavoin suhteutuvaa diskurssia; käsitettä puolustavan, käsitettä kritisoivan sekä käsitteestä käytävään keskusteluun turhautuneen diskurssin. Tolkun ihmisyyden diskursseista saattoi erottaa tasapuolisuusharhaa ja polarisaatiota, ja huomata, että vaikka tolkun ihmisen termi luotiin vähentämään yhteiskunnallisen keskustelun polarisaatiota, on myös sitä koskeva keskustelu polarisoitunutta.

Avainsanat:

Tasapuolisuusharha, tolkun ihmisyyden, tolkkun, diskurssianalyysi, kriittinen diskurssianalyysi, poliittinen diskurssi, poliittinen polarisaatio, affektiivinen polarisaatio, ideologinen polarisaatio, vastakkainasettelu

Sisällysluettelo

1.	Johdanto.....	4
1.1.	Tutkimuksen politiikkatieteellinen relevanssi.....	6
2.	Teoreettinen viitekehys.....	9
2.1.	Polarisaatio.....	12
2.2.	Tolkun ihmisyyys ja tolkku.....	14
3.	Aineisto ja analyysi.....	18
3.1.	Aiheen ja aineiston rajaus.....	19
3.2.	Diskurssianalyysi.....	20
3.3.	Kriittinen diskurssianalyysi.....	23
3.4.	Tutkimuksen lähtökohdat.....	25
3.5.	Analyysi.....	27
4.	Tolkun ihmisyyttä kannattava diskurssi.....	30
4.1.	Tolkun ihmiset ovat rauhallisia ja maltillisia.....	32
4.2.	Tolkun ihmiset ovat hiljainen enemmistö.....	33
4.3.	Tolkun ihmiset ovat vastaus polarisaatioon ja ääripäistymiseen.....	36
5.	Tolkun ihmisyyttä kritisoiva diskurssi.....	44
5.1.	Tolkun ihmiset ovat syrjinnän hiljaisia hyväksyjä.....	45
5.2.	Tolkun ihmiset ovat rasisteja.....	49
5.3.	Tolkun ihmisyydestä käytävät keskustelut syyllistyvät ääripäistämiseen ja polarisaatioon.....	51
6.	Tolkun ihmiseen turhautunut diskurssi.....	57
6.1.	Tolkun jälkeen.....	58
6.2.	Tolkulle uusi nimi.....	60
7.	Johtopäätökset.....	62
7.1.	Loppupohdinta.....	62
7.2.	Mahdollinen jatkotutkimus.....	64
8.	Lähdeluettelo.....	66
8.1.	Aineisto.....	66
8.2.	Tutkimuskirjallisuus.....	69
8.3.	Muu aineisto.....	80

1. Johdanto

Tammikuussa 2016 Iisalmen Sanomat julkaisi kirjailija Jyri Paretskoi kirjoittaman kolumnin ”Tolkun ihmiset” joka käsitteli nimensä mukaisesti ”tolkun ihmisyyttä”. Tolkun ihminen on kolumnin mukaan ihminen, joka asettuu ”kahden ääripään” väliin, tekee kompromisseja ja näkee ”ihmisen ihmisenä” (Paretskoi 2016). Vuosina 2015 ja 2016 Eurooppaan tuli ennätysmäärä pakolaisia ja turvapaikanhakijoita, ja tilannetta kutsuttiin jopa pakolaiskriisiksi (Maahanmuuttovirasto Migri 2017b; Maahanmuuttovirasto Migri 2017a; Ulkoministeriö 2023; Tuohinen 2015). Suomi oli miltei kaaoksessa ja maahanmuuttokeskustelu kävi kuumana (Jaulimo 2019; Nieminen 2015). Turvapaikanhakijatilanteesta alettiin puhua retorisesti mm. ”tulvana” ja ”kaaoksena”, ja turvapaikanhakijoihin alettiin nopeasti suhtautua hyvin negatiivisesti (Nikunen 2019). Moni koki Suomen turvallisuustilanteen heikentyneen turvapaikanhakijoiden määrän kasvun myötä ja tilanne huoletti kansalaisia (Laitinen, Jukarainen & Boberg 2016, 22). Keskustelussa nähtiin voimakkaita mielipiteitä suuntaan ja toiseen, ja suomalainen keskustelu maahanmuutosta polarisoituikin voimakkaasti pakolaistilanteen myötä ja on hyvin polarisoitunutta edelleen (Savolainen 2015; Nikunen & Pantti 2018).

Paretskoin voidaankin nähdä hakeneen kolumnillaan eri laitojen mielipiteille kompromissia kommentoimalla, miten “[t]olkun ihminen on valmis auttamaan apua tarvitsevia”, mutta ”ei halua, että pakolaisvirta maahamme yltyy hallitsemattomaksi” (Paretskoi 2016). Tasavallan presidentti [tutkielman kirjoittamisen aikaan] Sauli Niinistö innostui tolkun ihmisyyden käsitteestä, ja jakoi kolumnin sosiaalisessa mediassaan (Aamulehti 2016). Pian tolkun ihmisyydestä oli tullut uusi muotitermi, symboli suomalaiselle kansanluonteelle.

Käsitettä kohtaan alkoi nousta kuitenkin myös kritiikkiä, sillä tasapuolisuutta ja kompromisseja hakeva tolkun ihminen nähtiin rasismia ja vihaa myötäilevänä henkilönä, joka ei osannut tuomita vihaa ja epäoikeudenmukaisuutta suorin sanoin (Kuukkanen 2018, Martela 2016).

Tolkun ihmisyydestä käytiin ja käydään osin edelleen erilaisia diskursseja, ja aionkin tutkia näitä diskursseja tasapuolisuusharhan teorian avulla. Diskurssi on lyhyesti sanottuna kaikenlaista sosiaalista toimintaa, jossa on mukana kielenkäyttöä, ja se syntyy sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, muovaa sosiaalista ympäristöämme ja muovautuu myös itse sosiaalisessa vuorovaikutuksessa ja ympäristössä (Blommaert 2005, 3, 5).

Tolkun ihmisyyden käsitettä kohtaan nostetussa kritiikissä voi havaita mielestäni kritiikkiä käsitteen luomaa tasapuolisuusharhaa kohtaan. Tasapuolisuusharha on teoria, joka kuvaa ajatusvirheitä, joissa kaksi näkökulmaa tiivistetään ääripäiksi ja rinnastetaan keskenään samanarvoisiksi ja yhtä luotettaviksi, tasapuolisiksi (Rietdijk & Archer 2021, 2). Esimerkiksi keskustelun käydessä kuumimmillaan 2016-2017 Vasemmistoliiton silloinen presidenttiehdokas Merja Kyllönen kritisoi tolkun ihmisyyden termiä siitä, että se asettaa ihmisoikeudet ja toisten kunnioittamisen arvoalinnaksi tai ääripääksi (Åberg 2017; Teittinen 2017). Tolkun ihmisyyden -termiä ja siihen liittyviä keskusteluja on kritisoitu myös siitä, että keskusteluissa luodaan kuvitteellisia ääripäitä ja niiden välille kultaiseksi keskitieksi Tolkun Ihminen, kunnan valinta tavalliselle, maltilliselle suomalaiselle.

Tutkimani aihe linkittyy myös polarisaatioon ilmiönä. Polarisaatio tarkoittaa lyhyesti sanottuna mielipiteiden siirtymistä kauemmas toisistaan, "ääripäistymistä" (Dimaggio, Evans & Bryson 1996, 693). Mielipiteiden polarisaatio on saattanut lisätä ääripäihin jakautumista ja synnyttänyt näin tarvetta "keskitien" mielipiteelle, jona tolkun ihmisyyden voidaan nähdä. Toisaalta mahdollinen tasapuolisuusharha ja tolkun ihmisyyteen liittyvät diskurssit voivat myös lisätä vastakkainasettelua ja ääripäistämistä, mikä puolestaan voi lisätä polarisaatiota. Tästä syystä tolkun ihmisyyden diskursseja on mielekästä tarkastella myös polarisaation käsitteen ja teorian kautta.

Kuten todettua, tolkun ihmisyyden -retoriikkaa on kritisoitu joidenkin toimesta siitä, että se muun muassa näkee eri mielipiteet kahtena ääripäänä, joiden keskellä on “tolkun ihminen”, vaikka “[i]hmisen kunnioittamisen ja rasismien välissä ei ole mitään tolkun keskitietä” (Peltomäki 2016). Minua kiinnosti tästä syystä lähteä tutkimaan tolkun ihmisyyden keskusteluja tasapuolisuusharhan näkökulmasta, sillä keskusteluista saattaa nousta esiin erilaisia diskursseja, joissa näkyy ja vaikuttaa tasapuolisuusharha. Minua kiinnosti myös diskursseissa esiintyvien ääripäiden mahdollinen yhteys polarisaatioon ja vastakkainasetteluun, joten tästä syystä otin käsittelyyn mukaan tasapuolisuusharhan lisäksi myös polarisaation käsitteen ja teorian.

Tutkin pro gradu -tutkielmassani tolkun ihmisyydestä käytäviä keskusteluja tasapuolisuusharhan ja polarisaation teorioiden näkökulmasta diskurssianalyysin menetelmän avulla, kriittisen diskurssianalyysin suuntaan kallistuen.

Tutkimuskysymykseni on: “Millaisia diskursseja tolkun ihmisyyden keskusteluissa esiintyy ja miten niitä voi analysoida tasapuolisuusharhan ja polarisaation näkökulmasta?”

1.1 Tutkimuksen politiikkatieteellinen relevanssi

Tolkua ja tolkun ihmisyyttä on käytetty käsitteinä jo viime vuosikymmenellä, mutta silloin sitä on käytetty kuvaamaan enemmän järjissään olevaa ihmistä tai järkevää toimintaa (“Realisti” 1981, 12; Markkanen 1996, D3/51). Mutta milloin tolkun ihmisestä tuli se Tolkun Ihminen, ääripäiden välissä oleva tavallinen kansalainen, jona me sen tänä päivänä tunnemme?

Kirjailija Jyri Paretskoi lanseerasi käsitteen nykymuodossaan kolumnissaan “Tolkun ihmiset” ja tasavallan presidentti Sauli Niinistö teki sen tunnetuksi jakamalla kolumnin Facebook- ja Twitter -julkaisuissaan (Paretskoi 2016; Aamulehti 2016). Sittemmin käsitettä on käytetty kaikenlaisissa yhteyksissä ja sille on annettu

toisistaan hyvin suuresti eroavia merkityksiä, kuten järkevä ja kriittinen henkilö tai suoranainen rasisti (Ricks 2020; Halminen 2017).

Sauli Niinistö on tutkielmani kirjoittamisen aikaan (syksy 2023 ja kevät 2024) väistymässä tasavallan presidentin pestistä kausiensa loppuessa, ja on myös kiinnostavaa tarkastella hänen retorista perintöään, johon hänen käyttämänsä termi *tolkun ihminen* sekä *tolkku* myöskin kuuluu (Tasavallan presidentti 2023). Tässä mielessä tutkimusaiheeni on myös politiikkatieteellisesti relevantti presidentin retoriikkaa tarkastellessaan.

Tasavallan presidentti Sauli Niinistö on hyvin perinteisen suomalaisen kansanluonteen edustaja; hän on kansanomainen hahmo, joka käy tavallisten suomalaisten kanssa kävelyllä syntymäpäivänsä kunniaksi ja omisti sosiaalisen median suosikiksi nousseen Lennu-koiran (Myllyoja & Sutinen 2023; Harjumaa 2021). Tietyllä tavalla hän on siis tuiki tavallinen suomalainen, kenties *tolkun ihminen*. Niinistö myös, kuten mainittua, nosti “*tolkun ihmisen*” käsitteen suomalaisten tuntemaksi termiksi ja on käyttänyt *tolkun ihmisen* ja *tolkun* termejä monissa puheissaan (Aamulehti 2016; Tasavallan presidentti 2016; Tasavallan presidentti 2022).

*Tolkun ihmisyy*s on monella tavalla poliittinen käsite ja ilmiö; *tolkun ihmiseksi* saatetaan profiloitua poliittisesti, mutta myös sen julistaminen, ettei ole *tolkun ihminen*, voi olla poliittista (Aamulehti 2016; Määttänen 2016). Kuten myöhemmin tosluvuista käy ilmi, *tolkun ihmisyy*teen liitetään sekä positiivisia että negatiivisia konnotaatioita, ja henkilön suhtautuminen käsitteeseen vaikuttaa siihen, miten hän haluaa profiloitua suhteessa käsitteeseen. “*Tolkun ihmiseksi*” saatetaan nimitellä myös poliittista haastajaa.

Tolkun ihmisyy -keskusteluun ovat osallistuneet myös monet poliitikot, tunnetuimpana silloinen (2016) tasavallan presidentti Sauli Niinistö, joka nosti käsitteen koko kansan tietoisuuteen. Myös muun muassa silloinen pääministeri Juha

Sipilä kommentoi, kuinka Sauli Niinistön puheet maahanmuutosta kuvastivat “tolkun ihmisen näkökulmaa” (STT 2016).

Eräässä artikkelissa myös kommentoidaan, kuinka politiikassa räväkämmät hahmot saavat enemmän näkyvyyttä ja siten suosiota ja ääniä, kun taas maltillisemmat näkökannat jäävät taka-alalle (Nieminen 2020). Tämä puolestaan voi kannustaa poliitikkoja polarisoimaan ja kärjistämään näkökulmiaan näkyvyyden ja suosion saavuttamiseksi.

Tasapuolisuusharhan politiikkatieteellinen relevanssi syntyy tutkimuksessani myös siitä, että on poliittisesti kiinnostavaa tietää, syyllistyvätkö poliitikot vahingossa tai tahallaan tasapuolisuusharhaan puhuessaan “tolkun ihmisestä”. Tasapuolisuusharha voi muun muassa vaikuttaa ihmisten, tässä tapauksessa poliitikon kuulijoiden, käsityksiin esimerkiksi syy-seuraussuhteista tai vaikkapa ihmisryhmistä (Koehler 2016, 24). Esimerkiksi jos poliitikko tolkun ihmisyydestä puhuessaan määrittelee tolkun ääripäiden kautta ja kuvaa rasisteja ja rasismin vastustajia kahdeksi ääripääksi, voi tämä vaikuttaa siihen, miten kyseisen poliitikon kuulijat reagoivat rasistisiin tilanteisiin. Tasapuolisuusharhan avulla saatetaan siis maalata jostain mielipiteestä “toinen ääripää” vaikka se ei sitä olekaan (Brüggemann & Engesser 2017, 58). Tämä voi olla ongelma esimerkiksi silloin, jos rasismin vastustamisesta tehdään maineeltaan “äärimmäistä”. Tällöin ihmiset eivät rasismia todistaessaan välttämättä uskalla puuttua siihen, jotta heitä ei leimattaisi ääripään toimijaksi.

Myös polarisaatio on syy sille, miksi tutkimani aihe on politiikkatieteellisesti relevantti. Yhteiskunnallinen ja poliittinen polarisaatio on tutkimusten mukaan ollut koko ajan kasvussa, mikä huolestuttaa monia (mm. McCarty 2019, 10-11). Monissa tolkun ihmisyyttä käsittelevissä artikkeleissa nostetaan esille huoli polarisaation kasvusta, ja pohditaan jopa, voisiko tolkun ihmisyyden kenties olla vastaus yhteiskunnan polarisaatiolle ja jakautuneelle keskusteluilmapiirille.

2. Teoreettinen viitekehys

Käytän tutkimuksessani teoriana tasapuolisuusharhaa. Tasapuolisuusharha on teoria, joka käsittelee retorista virhettä ja kognitiivista vinoumaa, jossa kaksi eriävää näkökulmaa määritellään samanarvoisiksi ja yhtä tosiksi, vaikka toinen näkökanta olisi vahvasti tieteellisesti todistettu, ja toinen lähinnä mielipiteen tasolla oleva, vailla tieteellistä pohjaa oleva väite (Dixon & Clarke 2012a, 359; Rietdijk & Archer 2021, 2). Tasapuolisuusharhan voidaan nähdä koskevan myös tilanteita, joissa toinen näkökulma on yleisesti hyväksytty tosiasia ja toinen ei (Jane 2017, 466). Tutkimuksessani aion tarkastella sitä, liittyykö tolkun ihmisyydestä käytävään keskusteluun tällaista kahden näkökulman asettamista vastakkain ja samanarvoisiksi, ja liittyykö tällaisiin tilanteisiin jonkinlaista epäsuhtaa näkökulmien välillä.

Tasapuolisuusharhaa esiintyy mediassa usein sen takia, että eräänä journalismin hyveenä pidetään tasapuolisuutta. Tämä kannustaa journalistia ottamaan keskusteluun mukaan useita eri näkökulmia. Toisena journalismin hyveenä pidetään kuitenkin paikkaansapitävyyttä, ja tasapuolisuusharha johtaakin siihen, että tasapuolisuuden hyvettä noudattaessaan journalisti tulee sivuuttaneeksi paikkaansapitävyyden hyveen. (Clarke 2008, 77; Khazaal & Almiron 2014, 382.) Esimerkiksi tolkun ihmisyydestä uutisoidessaan toimittaja saattaa nimetä rasistit ja rasismin vastustajat pieniksi, äänekkäiksi ääripäiksi, vaikka toisella “ääripäällä” olisikin kansan enemmistön mielipide puolellaan. Tutkiessani tolkun ihmisyydestä käytävää keskustelua aion tarkastella, näkyykö analysoimissani artikkeleissa se, että tasapuolisuuden hyve sivuuttaa paikkaansapitävyyden; painotetaanko sitä, että kaikki saisivat esittää oman mielipiteensä vapaasti ja mahdollisesti myös kritiikittä, vai halutaanko pysytellä tiukasti tieteellisissä tosiasioissa.

On huomattu, että tasapuolisuusharhan takia ihmisten käsitys todellisuudesta esimerkiksi ilmastonmuutoksen suhteen on vääristynyt (mm. Koehler 2016, 24). Monesti media myös uutisoi asioista kahden ääripään välisenä kamppailuna

(esimerkiksi ilmastonmuutokseen uskovat vastaan sen kieltäjät), mikä siirtää huomiota pois olennaisista asioista (ilmastonmuutos on totta ja siihen pitää puuttua) (Brüggemann & Engesser 2017, 58). Media saattaa myös ottaa mukaan keskusteluun täysin marginaalisia näkökantoja, jotka eivät vastaa enemmistön mielipidettä tai tieteellisesti todistettuja tosiasioita (Rietdijk & Archer 2021, 3-4). Esimerkiksi Paretskoi kirjoittaa kolumnissaan, kuinka tolkun ihmisten muodostama hiljainen enemmistö “-- tuomitsee seksuaalisen häirinnän ja väkivallan riippumatta siitä, kuka siihen syyllistyy. Hän haluaa rikoksiin nykyistä kovempia tuomioita ja että rikoksista tuomitut turvapaikanhakijat karkotetaan maastamme.” (Paretskoi 2016.) Edustaako tämä kuitenkin todella enemmistön kantaa? Onko suurin osa kansasta esimerkiksi sitä mieltä, että rikoksista tuomittu turvapaikanhakija tulee karkottaa Suomesta, vaikka se tarkoittaisi hänen joutumistaan vaaraan lähtömaassaan? Minulla ei ole tästä tutkimustietoa joten en osaa vastata näihin kysymyksiin, mutta myöskään Paretskoi ei kolumnissaan avaa lähteitä, joihin hän tämän “enemmistön näkökulman” perustaa. Tutkimuksessani haluan tarkastella tolkun ihmisyydestä käytävää keskustelua tältä kriittiseltä kannalta; tuodaanko niissä esiin marginaalisia näkökantoja suosittuina mielipiteinä tai tieteellisinä faktoina, tai vähätelläänkö niissä enemmistön kantoja asioihin “pienen joukon” mielipiteenä.

Tasapuolisuusharhaa esiintyy erityisesti perinteisessä mediassa, jutuissa joissa pyritään esittelemään kahta eri näkökulmaa tasapuolisesti ottamatta huomioon sitä, että molemmilla näkökulmilla ei ole yhtä vahvaa tukea takanaan (Rietdijk & Archer 2021, 2). Useissa aineistoni artikkeleissa voidaan havaita vastakkainasettelua ja ääripäistämistä, jossa “ääripäiden” harjoittamat teot ja asenteet nähdään yhtä negatiivisina. Esimerkiksi Jyri Paretskoin alkuperäisessä artikkelissa tolkun ihminen esitetään suhteissa “ääripäihin”, ja toisin kuin nämä ääripäät, tolkun ihminen ei kiistä maahanmuuton aiheuttamia ongelmia ja ota vastaan hallitsematonta pakolaisvirtaa tai vaihtoehtoisesti hyväksy rasismia ja väkivaltaa (Paretskoi 2016). Jutussa voidaan nähdä rinnastettavan keskenään rasismi ja maahanmuuttajien “liika” suvaitseminen, molemmat yhtä äärimmäisinä, mistä artikkelia kohtaan onkin noussut kritiikkiä (kts. Lehtola 2016). Ääripää-termin käytön ja määrittelyjen herätettyä ihmetystä Paretskoi määritteli ääripäät uudelleen; ääripäitä ovat rasistit

sekä “ihmiset, jotka -- ovat ‘valmiita käyttämään jopa väkivaltaa vastustamiaan ihmisiä kohtaan ja pyrkivät vaientamaan ja väheksymään niitä, jotka yrittävät puhua kriittisesti maahanmuutosta ilman rasistisia motiiveja” (Sirén 2016). Ääripäiden väliin jää kuitenkin suuri määrä ihmisiä, näitä niin kutsuttuja “tolkun ihmisiä”.

Kun mediassa esiintyy tasapuolisuusharhaa jostakin tieteellisestä tuloksesta, luo se lukijalle kuvaa siitä, että tieteilijät olisivat aiheesta jotenkin erimielisiä, tai asiasta ei olisi varmaa tietoa, vaikka tiedemaailma olisi yksiselitteisesti asian puolella. Tämä puolestaan saattaa aiheuttaa ihmisissä epävarmuutta, sillä he eivät tiedä, mihin uskoa (Thomas, Tandoc Jr & Hinnant 2016, 152; Jenkins & Gomez 2022, 4).

Tutkimukset ovat osoittaneet, että artikkelit, joissa oli mukana tasapuolisuusharhaa, saivat lukijat kaikkein epävarmimmiksi siitä mikä on totta ja mikä ei (Dixon & Clarke 2012b). Tämä voi pahimmillaan heikentää ihmisten uskoa toisiin ihmisiin, ympäröivään yhteiskuntaan ja päättäjiin. Toisaalta, jos media uutisoi tasapuolisuusharhan sijaan eri mielipiteistä niiden oikeassa kontekstissa, voi tämä lisätä lukijoiden luottamusta tietoon ja jopa vähentää polarisaatiota (Jenkins & Gomez 2022, 16). Myös Helsingin yliopiston viestinnän professori Esa Väliverronen sitä mieltä, että on tärkeää tuoda esiin monenlaisia mielipiteitä, sillä niiden vaientaminen voi synnyttää epävarmuutta ja esimerkiksi salaliittoteorioita. Hän kuitenkin painottaa myös, että on tärkeää tuoda esiin, mistä käsin kukin esittää mielipiteensä asiaan. (Vierula 2017.) Eri mielipiteiden ja näkökulmien esiintuominen on siis tärkeää, mutta se ei kuitenkaan saa tapahtua totuuden kustannuksella (Ojala 2021, 2053). Tolkun ihmisyydestä käytäviin keskusteluihin liittyvää, tasapuolisuusharhan aiheuttamaa epävarmuutta voi olla esimerkiksi se, että tasapuolisuusharha tiivistää esimerkiksi rasistit ja rasismin vastustajat kahdeksi ääripääksi. Tällöin rasismin vastustamisen voi alkaa nähdä äärimmäisenä, mikä puolestaan voi johtaa epävarmuuteen siitä, mitä rasismi oikeastaan on, miten rasistisiin tilanteisiin tulisi puuttua ja onko rasismi sittenkään niin huono asia, jos kerta rasismin vastustajat ovat “ääripään” ihmisiä. Haluan tutkimuksessani ottaa selvää siitä, esiintyykö keskustelussa tolkun ihmisyydestä jonkinlaista epävarmuutta, esimerkiksi yllä mainitsemani esimerkin kaltaisella tavalla.

Tasapuolisuusharha voi näkyä myös turhana mustavalkoisuutena ja monimuotoisen ja monipuolisen ilmiön ja ihmisryhmän ahtamisena kahteen kategoriaan (kuten kahdeksi ääripääksi). Tasapuolisuusharha voi näinollen vaikeuttaa ilmiöiden eri aspektien ja vivahteiden ymmärtämistä, ja tarjota näin jopa väärää tietoa vääristäessään kuvaa siitä, mikä on tieteellisesti tutkittua tietoa ja mikä ei. (Ressa 2021, 16-18.) Esimerkiksi jos monipuoliset mielipiteet maahanmuutosta jaetaan kahteen “ääripäähän”, voi ihmisille syntyä virheellinen kuva siitä, millainen toiminta on äärimmäistä ja radikaalia ja millainen ei. Jos vaikkapa rasismin vastustaminen aletaan virheellisesti nähdä radikaalina, voi se pahimmassa tapauksessa lisätä rasismia ja xenofobiaa, eli vihaa ja pelkoa ulkomaalaisia kohtaan. Pysin tarkastelemaan tolkun ihmisyydestä käytävää keskustelua siis myös sen kautta, esiintyykö keskustelussa mustavalkoista ajattelua, ilmiöiden rajaamista kahteen kategoriaan, vastakkainasettelua, ääripäistämistä tai suurien kontrastien luomista.

2.1 Polarisaatio

Toinen tutkimukseni kannalta olennainen teoreettinen käsite on polarisaatio. Polarisaatio tarkoittaa vallitsevien mielipiteiden lisääntyvää eroamista toisistaan, mielipiteiden ääripäistymistä (Dimaggio, Evans & Bryson 1996, 693; Sartori 1976, 135). Esimerkiksi maahanmuuttoon liittyvien asenteiden jakautuminen voimakkaasti kahteen, toisistaan vahvasti eriävään suuntaan on esimerkki polarisaatiosta. Polarisaatio tarkoittaa myös sitä, että ihmiset identifioituvat yhä vahvemmin eri ryhmiin, ja oma ryhmä nähdään positiivisessa valossa ja “vastapuoli” huonossa valossa (Bruns 2019, 9-10; McCoy, Rahman & Somer 2018, 18; Spohr 2017, 151; Esteban & Ray 1994). Ensimmäistä, ihmisten arvomaailmojen ja asenteiden eriytymistä kauemmas toisistaan kutsutaan ideologiseksi polarisaatioksi, kun taas jälkimmäistä, omaan ryhmään voimakkaammin kiinnittymistä ja muista ryhmistä kauemmaksi ajautumista kutsutaan affektiiviseksi polarisaatioksi (Kekkonen & Ylä-Anttila 2021; Isotalo, Söderlund & Schoultz 2020; Reiljan 2020; Iyengar, Sood & Lelkes 2012). Tutkielmassani syvennyn enemmän ideologiseen polarisaatioon tarkastellessani muun muassa mielipiteiden ääripäistymistä ja ääripäiden

esiintymistä tolkun ihmisyydestä käytävissä keskusteluissa, mutta en sulje myöskään affektiivisen polarisaation esiintymistä aineistossani pois.

Poliittisella polarisaatiolla viitataan yleensä eroihin suhtautumisessa poliittisiin kysymyksiin ja teemoihin, ideologioihin ja yhteiskunnallisiin muutoksiin (Yarchi, Baden & Kligler-Vilenchik 2021; McCarty 2019, 8-11; Grechyna, 2016). Yksi esimerkki poliittisesta polarisaatiosta on se, että liberaalien ja konservatiivisten puolueiden ja ideologioiden kannatus kasvaa ja keskustan puolueiden ja ideologioiden kannatus laskee (McCarty 2019, 10-11). Tätä kehitystä voi havaita Suomessakin esimerkiksi viimeisimmistä kannatusmittauksista, joissa kolme suosituinta puoluetta ovat selkeästi oikeistolainen Kokoomus, vasemmalla oleva SDP ja konservatiivinen Perussuomalaiset (Keski-Heikkilä 2023; Martikainen 2023; Toivonen 2023). Eniten keskelle puoluekarttaa sijoittuva Keskusta (Hanska 2023; Junkkari 2023; Lång et al. 2023) sen sijaan on sukeltanut kannatuksensa kanssa jo pitkään (Keski-Heikkilä 2023; Martikainen 2023; Toivonen 2023). Tolkun ihmisyyteen liittyvässä keskustelussa voi havaita huomioita tällaisesta ideologisesta jakautumisesta ja myös toiveita siitä, että tolkun ihminen voisi olla keskitien vaihtoehto jakautumisen välissä (mm. Aamuset 2016; Kumpula 2019).

Polarisaatiota pidetään usein negatiivisena asiana, mutta sillä voi olla positiivisiakin puolia. Esimerkiksi Yhdysvalloissa polarisaatio on lisännyt äänestysaktiivisuutta ja yhteiskunnallista ja poliittista aktiivisuutta, ja on tutkittu, että maltillisissa määrin polarisaatio auttaa hahmottamaan poliittisia eroja eri toimijoiden välillä ja auttamaan näin yhteiskunnallisessa päätöksenteossa, kuten äänestämisessä (Abramovitz & Saunders 2008; Isotalo ym. 2020, 289). Kuitenkin polarisaatiosta voi seurata esimerkiksi poliittisen päätöksenteon vaikeutta, “me vastaan muut” -asetelmia sekä radikalisoitumista (McCright & Dunlap 2011; McCoy, Rahman & Somer 2018, 18; Sunstein 1999). On kiinnostavaa tarkastella, näkyykö tolkun ihmisyydestä käytävissä keskusteluissa esimerkiksi edellä mainittua “me vastaan muut” -asetelmaa ja miltä se näyttäisi; ääripää vastaan toinen ääripää? Ääripäät vastaan tolkun ihminen?

Polarisaatio tarkoittaa mielipiteiden siirtymistä toisistaan yhä kauemmas, ja voidaan pohtia, onko tolkun ihmisyyden kenties syntynyt vastareaktioksi tälle ilmiölle. Monessa tolkun ihmisyyttä käsittelevässä artikkelissa kaivataan tolkun ihmistä; rauhallista, järjen äänenä toimivaa keskustelijaa, joka ei sorru äärimmäisyyksiin, ja esitetään turhautumista ääripäihin, jotka vain huutelevat toistensa päälle (Nieminen 2020; Kumpula 2019; Aamuset 2016). Olisiko se tolkun ihminen, joka voisi koota erilleen ajautuneen kansan takaisin yhteen?

2.2 Tolkun ihmisyyden ja tolkkun

Tolkun ihmisyyttä on tutkittu ja käsitelty tieteellisissä artikkeleissa ja tutkimuksissa melko vähän. Löysin kuitenkin muutamia tutkimuksia, joissa käsitellään tolkkua, tolkun ihmisiä ja ääripäitä.

“Tolkkun” vaikuttaa yhdistyvän tutkimuksissa sellaisiin termeihin kuin “malti”, “normaalius” ja “järkevyys” (Kousa 2020, 56). “Tolkullinen työ” yhdistyy puolestaan “hyvään” ja “kunnolliseen” työympäristöön (Malin & Riivari 2018, 83). “Tolkuntekoon” pyrkiminen tarkoittaa taasen sitä, että käsiteltävästä asiasta saavutetaan yhteinen ymmärrys, “tolkkun” (Ekonen et al. 2016, 34-35). “Tolkkun demokratia” määritellään demokratiaksi, jossa poliitikot ja poliittisiin tehtäviin pyrkivät käyttäytyvät asiallisesti, pitäytyvät faktoissa ja kunnioittavat muita (Hiilamo 2016, 729). “Tolkkun ihmiseksi” itsensä mieltävä taas näkee itsensä tutkimuksissa yleensä “tavallisena”, “järkeväenä” ja “normaalina” ihmisenä (mm. Kousa 2020, 56). Aineistostani esimerkiksi Jyri Paretskoin kolumnissa, josta tolkkun ihmisyyden käsite nykyisessä muodossaan sai alkunsa, näkyy tämä määrittely vahvasti, kun kirjoittaja luonnehtii tolkkun ihmistä “maltillisena”, “rakentavana” ja “kunnioittavana” (Paretskoi 2016). Kankaanpään Seudun päätoimittaja JP Mikola puolestaan luonnehtii “tolkkun ihmistä” kolumnissaan “tasaisena”, “kiihkottomana”,

“rauhallisena” ja “tavallisen[a] tallajaan[a], joka ei tee itsestään ja ajatuksistaan numeroa, oikeana vastavoimana kiihkoilulle ja riitelylle (Mikola 2021).

Tolkun ihmisyyden näyttäytyminen tutkimuksissa keskittien kulkemisena, maltillisena toimintana. Esimerkiksi Suomen Sisäministeriön vuonna 2017 julkaistussa tutkimuksessa “tolkun ihmiset” suhtautuvat turvapaikanhakijuuteen “avoimesti, mutta asiallisen kriittisesti” (Sisäministeriö 2017, 70). Ääripäät puolestaan ovat kaksi äänekästä vähemmistöä; turvapaikanhakijuuteen täysin kriitikittömästi suhtautuvat “suvakit” ja täysin kielteisesti suhtautuvat rasistit. (Sisäministeriö 2017, 70-71.)

Toisaalta muutama tutkimukseen vastaaja kritisoi, miten kyselyssä puhuttiin ääripäistä; “Natsit -- kyllä muodostavat yhden ääripään, mutta missä on -- toinen ääripää? Kuuluvatko ihmisoikeuksien, oikeusvaltion ja Suomen valtion allekirjoittaman kansainvälisen pakolaissopimuksen kannattajat -- toiseen ääripäähän?” (Sisäministeriö 2017, 39.) Sisäministeriön tutkimuksen määritelmää “tolkun ihmisistä” on myös haastettu; suomen kielen dosentti ja tietokirjailija Vesa Heikkinen pohtii, kuinka raportti normalisoi puhetta “suvakeista” (suvaitsevista vajakeista) terminä ja ääripäänä. Lisäksi hän kritisoi tolkun ihmisten näennäistä neutraaliutta suhtautumisessa rasismiin. “[Artikkelissa] luonnollistetaan ajatusta, jonka mukaan suhtautumisessa etnisiin vähemmistöihin on olemassa kaksi ääripäätä: syrjintää kannattavat rasistit ja -- ketkä? Syrjinnän vastustajat -- “suvakit”? Näiden ääripäiden välissä on -- enemmistö, joka ei ilmeisesti kannata sen enempää syrjintää kuin sen vastustamista. -- Tolkun ihmiset. Niin sanotut.” (Heikkinen 2017, 56.) Sama kritiikki näkyy myös tolkun ihmisyyttä käsittelevässä aineistossani. Kirjoittajat kommentoivat, kuinka tolkun ihmisyydestä maalataan kultaista keskittietä kahden ääripään välillä, mutta ääripäiksi todetaan esimerkiksi kansallissosialistit ja rasismin vastustajat, vaikka tolkullista olisi juuri vastustaa rasismia, ei olla näiden kahden ääripään välissä (Pirjatanniemi 2018; Teittinen 2017).

Tolkun ihmisyyden käsite voidaan nähdä tutkimusten mukaan esimerkkinä tasapuolisuusharhasta. Esimerkiksi kun turvapaikanhakijat vuonna 2017 osoittivat

Helsingin Rautatientorilla mieltä karkotuksia ja Suomen epäoikeudenmukaista turvapaikkapolitiikkaa vastaan, näki osa ihmisistä heidät ääripäänä ja turvapaikanhakijoita vastustavat äärioikeiston mielenosoittajat toisena ääripäänä. Tolkun ihmiset puolestaan nähtiin kultaisena keskitienä. Tämä näkökulma jätti kritiikin mukaan huomiotta sen, että mielenosoitukset ja ihmisoikeudet ovat tärkeä osa demokraattista yhteiskuntaa eikä turvapaikanhakijoiden mielenosoitus tai heidän ajamansa asia siinä mielessä ollut radikaali tai äärimmäinen. Myös sitä kritisoitiin, että maahanmuuttajien mielenosoituksen toiseksi vastinpariksi ääripäänä asetettiin äärioikeisto. (Horsti, 2017.)

Tolkussa nähdään myös muita huonoja puolia. Sovittelujournalismin käsikirjassa mainitaan, kuinka pyrkimys esiintyä neutraalina, ”tolkullisena”, voi myös lisätä kahtiajakoa ja ääripäitä, kun ei selkeästi oteta kantaa esimerkiksi syrjintää vastaan (Hautakangas, Ahva & Haara 2018). Toisaalta henkilöä saatetaan syyttää ”tolkun ihmiseksi” negatiivisessa mielessä, jos tämä ei ole syyttävän kanssa samaa mieltä. (em, 10.) Tolkun ihmisyyttä käytetään tutkimukseni aineistossa sekä kehuna että haukkuna. Esimerkiksi tasavallan presidentti Sauli Niinistö luonnehti Yle Radio 1:n erikoislähetyksen kyselytunnilla tolkun ihmistä esimerkilliseksi henkilöksi, joka kykenee rakentamaan poliittiseen keskusteluun, eli tolkun ihmisyyys yhdistetään asialliseen käytökseen (Kumpula 2019). Toisaalta Helsingin Sanomien toimittaja Laura Halminen kirjoittaa kolumnissaan, kuinka häntä on nimitelty ”rasistiseksi ‘tolkun ihmiseksi’”, eli tolkun ihmisyyys mielletään negatiiviseksi asiaksi (Halminen 2017).

Historiallisesti käsitettä ”tolkku” on käytetty kuvaamaan muun muassa järkevää toimintaa, normaaliutta, luonnollisuutta ja järjestystä. Esimerkiksi nimimerkki ”A simple man” kirjoittaa Helsingin Sanomissa mielipidekirjoituksessaan vuonna 1984, kuinka naisten pitää totella miestä, sillä “[e]ihän siitä mitään tule jos nainen haluaa toista ja mies toista. Täytyyhän se joku tolkku olla.” (”A simple man” 1984, 21.) Kirjoittaja viestittää, että tolkku pitää maailman järkevänä ja järjestyksessä ja että tolkullinen tapa on oikea tapa toimia. Myös Helsingin Sanomien

mielipidekirjoituksessa vuodelta 1981 kirjoittaja toivoo rikostuomioilta “jotain tolkkua” (“Realisti” 1981, 12). Kirjoittaja penää siis rikostuomioita tarkasteltaessa ihmisiä toimimaan järkevästi ja kohtuudella. Tässä suhteessa tolkun käsite on pysynyt aikojen saatossa melko samana.

Helsingin Sanomien vuonna 1996 julkaistun artikkelin mukaan termi “tolkun ihminen” (tai pikemminkin “tolkun nainen”) ei ole ainakaan sanakirjassa, mutta jutun mukaan “kaikki tietävät, että ‘tolkun nainen’ on nainen, joka ei turhia höpise” (Markkanen 1996, D3/51). Tolkun ihminen näyttäytyy siis järkevänä ja rationaalisena toimijana, joka puhuu vain olennaisia asioita vain silloin kun on asiaa. Toisaalta eräässä Helsingin Sanomien artikkelissa vuodelta 1993 “tolkun miehenä” on kuvattu järjissään olevaa henkilöä. Artikkelissa kuvataan, kuinka haastateltu henkilö ei ollut hullu eikä humalassa vaan “hänen havaittiin olevan tolkun mies” (Helsingin Sanomat 1993, C3). Merkitykset eroavat kovin nykypäivästä. Voidaan siis sanoa, että termi “tolkun ihminen” (tai “tolkun nainen” ja “tolkun mies”) on kokenut ajan saatossa suuren muutoksen siinä, mitä termillä tarkoitetaan ja mitä diskursseja termiin liittyy.

3. Aineisto ja analyysi

Pro gradu -tutkielmani aineistoni on eklektinen eli monesta lähteestä ammentava aineisto, sillä aion tutkia tolkun ihmisyydestä käytäviä keskusteluja monesta eri näkökulmasta, ja halusin saada mahdollisimman monenlaisia keskusteluja aineistooni mukaan.

Olen kerännyt aineistoa hakemalla eri sivustoilta, kuten Googlessa ja Yleltä, artikkeleita sanoilla “tolkun ihminen”, “tolkun ihmisyyden” sekä “tolkku”. Tämän prosessin seurauksena löysin aineistokseni yhteensä 31 artikkelia. Artikkelit ovat esimerkiksi, kolumneja, haastatteluja ja blogikirjoituksia. Kaikki artikkelit ovat jollain tavalla mielipiteellisiä kommentteja tolkun ihmisyydestä. Artikkeleissa tolkun ihmisyyteen suhtaudutaan monin eri tavoin, ja käsitteen sisällöllekin annetaan monia erilaisia määritelmiä.

Valitsin tämän aineiston, sillä koen, että otos edustaa laajasti erilaisia mielipiteitä ja kantoja liittyen tolkun ihmisyyteen, ja on tällöin sopivan monipuolinen. Halusin aineistooni eri tavoilla käsitteeseen suhtautuvia artikkeleita, jotta saisin tarkastelustani monipuolisempaa. Kaikki artikkelit ovat jollain tavalla ottaneet kantaa tolkun ihmisyyteen käsitteenä ja ilmiönä, ja näinollen osallistuneet tolkun ihmisyyden keskusteluihin. Näitä keskusteluja tarkastelemalla pyrin vastaamaan tutkimuskysymykseeni, eli selvittämään, millaisia diskursseja tolkun ihmisyyden keskusteluissa esiintyy ja miten niitä voi analysoida tasapuolisuusharhan ja polarisaation näkökulmasta.

Lisäksi artikkelit ovat kansalaisten melko vapaasti saatavilla ja helposti näkyvillä, ja voivat näinollen saavuttaa laajaa näkyvyyttä ja vaikuttavuutta kansan keskuudessa, ja vaikuttaa tolkun ihmisyydestä käytäviin diskursseihin.

Artikkelit ovat moneilta eri julkaisijoilta ja tekijöiltä, joten aineisto on laaja ja monipuolinen. Tällä tavoin kattava ja monia mielipiteitä sisältävä aineisto tarjoaa minulle mahdollisuuden tarkastella tolkun ihmisyydestä käytäviä keskusteluja

monista eri näkökulmista. Kirjoittajina ja haastateltavina artikkeleissa on pääasiassa toimittajia, kolumnisteja ja poliitikkoja. He edustavat jutuissa lähinnä itseään, sillä jutut ovat mielipiteellisiä ja kantaaottavia, ja osallistuvat tavalla tai toisella keskusteluun tolkun ihmisyydestä. Julkaisusivustoina toimivat muun muassa Yle, Helsingin Sanomat, MTV sekä erilaiset paikallislehdet ja blogit.

Minun tulee tiedostaa aineistoni puutteeksi se, että otokseni rajoittaa joukkoa, joka kykenee osallistumaan keskusteluihin tolkun ihmisyydestä; kaikilla ei ole samanlaisia resursseja esimerkiksi perustaa blogia tai kirjoittaa kolumneja lehteen, ja uutisartikkeleihin valikoivat haastateltaviksi lähinnä tunnetut tai jollain alalla ansioituneet ihmiset. “Tavallisen kansan” mielipide saattaa siis hyvinkin jäädä tutkimuksessani vähemmälle, mutta olen pyrkinyt kompensoimaan tätä puutetta valikoimalla aineistoni mahdollisimman monipuoliseksi ja monista lähteistä ammentavaksi.

3.1 Aiheen ja aineiston raja

Rajasin aineistoani niin, että ne olivat kaikki jollain tavalla mielipiteellisiä kommentteja tolkun ihmisyydestä, sillä halusin tarkastella erilaisia keskusteluja ja suhtautumistapoja tolkun ihmisyyteen.

Aineistoni on rajautunut ajallisesti itsestään, sillä tolkun ihmisyyttä käsitteenä ei ole käsitelty nykyisessä yhteydessään ennen kuin Jyri Paretskoi teki käsitteen kolumnillaan tutuksi tammikuussa 2016 (Paretskoi 2016). Kaikki artikkelit on siis julkaistu tällöin [tammikuussa 2016] tai myöhemmin. Loppupäästä artikkelien julkaisuaika loppuu kesään 2023, jolloin suoritin pro gradu -tutkielmani aineistohaun.

Olen rajannut sosiaalisen median julkaisut aineistoni ulkopuolelle, sillä some on nopeatempoisuutensa ja muokattavuutensa puolesta melko haastava alusta, ja oma tutkimusurani on vasta lastenkengissä pro gradu -tutkielmani ollessa vasta toinen tekemäni tutkimus. Lisäksi sosiaalisen median päivitykset ovat yleensä varsin lyhyitä, varsinkin viestintäpalvelu X:ssä (entinen Twitter), ja tästä syystä niistä ei välttämättä saa niin paljon irti kuin esimerkiksi blogikirjoituksista. Julkaistut artikkelit ovat myös sosiaalisen median päivityksiä helpommin saatavilla, sillä ne eivät esimerkiksi ole piilossa suljetuissa Facebook-ryhmissä. Somesta on myös vaikeampi hakea tietynsisältöisiä juttuja, ellei niissä ole käytetty tarkasti aihetunnisteita, eli tolkun ihmisyyttä käsitteleviä keskusteluja ei ole somesta niin helppoa löytää.

3.2 Diskurssianalyysi

Käytän analyysimenetelmänäni diskurssianalyysiä. Diskurssianalyysi on analyysimenetelmä, jossa tehdään näkyväksi ja tutkitaan kielen ja viestinnän tuottamia merkityksiä, vaikutuksia ja seurauksia (Jokinen et al. 1993, 19; Pynnönen 2013, 5). Diskurssissa yhdistyvät kielenkäyttö ja sosiaalinen toiminta sekä yhteiskunnalliset instituutiot, ja diskurssin käsite itsessään tarkoittaa “kielenkäyttöä sosiaalisena toimintana” (Pälli & Lillqvist 2020, 375; Pietikäinen & Mäntynen 2009, 25–26, 56; Seppänen & Väliaverronen 2012, 103; Pietikäinen & Mäntynen 2019, 36). Diskurssitutkimuksessa tutkitaan kielenkäytön ja sosiaalisen todellisuuden ja toiminnan välistä yhteyttä (Potter 2004, 205-206).

Kielen käyttö muotoutuu sosiaalisissa prosesseissa, eli kuvaa sitä sosiaalista todellisuutta jossa kieltä käytetään, mutta kielen käyttäminen myös luo todellisuutta ja vaikuttaa siihen, mikä nähdään totena tai “normaalina” (Jokinen et al. 1999, 17; Pynnönen 2013, 4-5; Suoninen 2016, 51-52; Kunelius 2003, 255). Tutkin tutkielmassani kieltä ja sen käyttöä erityisesti tuottavana, todellisuutta luovana ja muokkaavana toimintana. Tätä kutsutaan diskurssianalyysissä “funktionaaliseksi kielikäsitteeksi (Fairclough 1997, 29-30). Se, millaisia diskursseja tolkun

ihmisyydestä käydään, luo kuvaa, käsityksiä ja todellisuutta siitä, mikä on hyväksyttävää, tolkullista toimintaa ja reagointia, mutta samalla myös siitä, mikä toiminta ja reaktiot ovat radikaaleja ja “tolkuttomia”. Tästä syystä diskurssianalyysi on hedelmällinen menetelmä tutkimuksessani, sillä sen avulla voin tutkia, millä tavoin eri tolkun ihmisyydestä käytävissä keskusteluissa mahdollisesti tuotetaan tasapuolisuusharhaa ja polarisaatiota eri käsitteenmäärittelyjen kautta. Voin myös tutkia sitä, kuinka keskusteluissa esiintyvät tolkun ihmisyyden käsitteen määrittelyt luovat erilaisia mielikuvia todellisuudesta.

Kun käytämme kieltä, annamme merkityksiä kohteille, joista puhumme (Jokinen et al. 1993, 18). Kohteille annetaan erilaisia merkityksiä eri tilanteissa ja eri aikoina, ja diskurssianalyysissä tarkastellaankin sitä, mitkä merkitykset ovat keskiössä ja mitkä eivät (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 11–14; Wood & Kroger 2000, 10). Tolkun ihmisyyden voi saada monenlaisia merkityksiä, kuten “ääripäiden välissä olevan enemmistön”, mutta myös henkilön, joka ei ota kantaa ja katsoo muualle, kun pahaa tapahtuu (Aamulehti 2016; Rautio 2020). Tarkastelen tutkimuksessani tätä myötä juurikin sitä, millaisia merkityksiä tolkun ihmisyydelle annetaan siitä käytävissä keskusteluissa ja miten ne mahdollisesti eroavat toisistaan.

Kielen voi nähdä “sosiaalisesti jaettuina merkityssystemeinä”, ja nämä merkitykset syntyvät suhteessa ja eroissa toisiinsa (Jokinen et al. 1993, 19; Jokinen, Juhila & Suoninen 2016, 29). Yksi esimerkki siitä, miten tolkun ihmisyyden käsitettä on merkityksellistetty erotuksena ja suhteessa toisiin käsitteisiin on Suomen sisäministeriön tutkimus, jossa tolkun ihmiset erotellaan ja määritellään suhteessa ääripäiksi määritettyihin “rasisteihin” ja “suvakeihin” (Sisäministeriö 2017, 70-71). Toisessa esimerkissä tolkun ihminen määritetään suhteessa siihen, miten hän ei toimi samalla tavalla kuin ääripäät; tolkun ihminen ymmärtää, että Suomessa on rasismia, mutta samalla ymmärtää, että Suomessa on paljon muutakin. Tolkun ihminen ei syrji, mutta ei myöskään pelkää puhua kriittisesti. (Ricks 2020.) Jos keskusteluissa suhteutetaan tolkun ihmisyyttä ääripäihin, voi tämä olla esimerkki

tasapuolisuusharhasta sekä polarisaation esiintymisestä, ja diskurssianalyysi tarjoaa työkaluja aiheen syvempään analyysiin.

Diskurssien käytöllä ja merkitysten vakiintumisella voi olla myös laajempia yhteiskunnallisia seurauksia, sillä ne luovat sosiaalista todellisuutta (Jokinen et al. 2016, 94; Kunelius 2003, 255). Joidenkin tutkijoiden mukaan ihmisten ymmärrys sosiaalisista tosiasioista muodostuu niihin liittyvistä diskursseista (Simula 2012, 41; Sotkasiira 2018, 18). Esimerkiksi tolkun ihmisen käsitteen vakiintuminen kultaiseksi keskitieksi ja rasistien ja suvakkien politisoiminen kahdeksi “ääripääksi” tasapuolisuusharhan vaikutuksesta voi johtaa siihen, että joku ei uskalla ottaa kantaa maahanmuuttoon, sillä ei halua vahingossa joutua liitetyksi ääritoimintaan. Tästä syystä aion tarkastella tutkimuksessani sitä, millaisia erilaisia diskursseja tolkun ihmisyyteen käytävässä keskustelussa nousee esiin tasapuolisuusharhan ja polarisaation teorioiden avulla tarkasteltuna.

Tärkeää diskurssianalyysissä on myös huomata, että sanoilla ja lauseilla ei ole yhtä pysyvää merkitystä, vaan merkitys muuttuu ajasta, tilanteesta ja muusta kontekstista riippuen (Wallin 2012, 44). Se, millaista kieltä ja ilmaisuja käytämme ja millaiset diskurssit kulloinkin ovat vallalla, riippuu myöskin valtasuhteista ja vallankäytöstä (Fairclough 1997, 75; Seppänen & Väliverronen 2012, 175). Esimerkiksi tasavallan presidentti Sauli Niinistöllä on valtaa nostaa tolkun ihmisyyden käsite tunnetuksi ja myös vaikuttaa jonkin verran siihen, millaista diskurssia käsitteeseen liittyy. Toisaalta tolkun ihmisyyteen liittyvässä keskustelussa nousee myös esiin diskurssien jatkuva muutos; varsinkin aluksi tolkun ihmisyyden käsite sai paljon positiivisia konnotaatioita, ja sillä on niitä jonkin verran vieläkin, mutta pian käsitteeseen noustua julkisen keskustelun piiriin alettiin siihen liittää myös negatiivisia määreitä (STT 2016; Nieminen 2020; Teittinen 2017; Syrjämäki 2020).

Kieli rakentaa sosiaalista todellisuutta ja voi vaikuttaa käsityksiimme jopa kokonaisista ihmisryhmistä (Berger & Luckmann 1994, 45-40; Siltaoja & Vartiainen

2010, 266; Siltaoja & Vehkaperä 2011). Diskurssit myös vaikuttavat kykyyn tietää ja vaikuttaa asioihin (Pietikäinen & Mäntynen 2019, 71).

Kielenkäyttö on vallankäyttöä, sillä diskurssit luonnollistavat näkemyksiä ja saattavat tehdä niistä itsestäänselvyksiä (Fairclough 1997, 75). Myös Foucault puoltaa käsitystä kielenkäytöstä on vallankäyttönä, sillä valta ja tieto ovat kietoutuneet toisiinsa, ja diskurssit ovat tiedon tuottamista kielen kautta (Hall 1997, 42-46; Foucault 1977, 27-28).

Tulee siis tiedostaa, että kielellä on valtaa, ja sillä on merkitystä, miten ja mistä puhumme. Jos diskurssi muodostaa ja ylläpitää kuvaa siitä, että rasismien ja ihmisoikeuksien puolustaminen on radikaalia ja "oikein" olisi vain olla hiljaa, voi se jopa heikentää ihmisoikeuksia ja lisätä rasismia ja muuta eriarvoisuutta.

Diskurssianalyysin avulla tarkastelen tolkun ihmisyydestä käytäviä keskusteluja kriittisesti ja pohdin, millaista vallankäyttöä tolkun ihmisyydestä käytäviin keskusteluihin, tolkun ihmisyyden käsitteen määrittelyihin ja mahdolliseen tasapuolisuusharhan ja/tai polarisaation mukana olemiseen voi liittyä.

Tutkimuksessani tarkoitan diskurssilla tekstejä, kieltä ja käytänteitä, jotka paitsi kuvaavat, myös tuottavat sosiaalista todellisuutta. Tutkin tasapuolisuusharhan teorian avulla tolkun ihmisyydestä käytäviä keskusteluja ja tarkastelen, millaisia diskursseja niistä nousee esiin. Miten ja millaista sosiaalista todellisuutta kuvataan ja tuotetaan? Vaikuttaako mahdollinen tasapuolisuusharha siihen, miten esimerkiksi sosiaalinen toiminta tai mielipiteet ymmärretään ja miten niihin suhtaudutaan?

3.3 Kriittinen diskurssianalyysi

Tutkielmani tutkimusmenetelmänä käytän yleisesti diskurssianalyysiä, mutta kallistun sen sisällä etenkin kriittisen diskurssianalyysin suuntaan. Kriittinen diskurssianalyysi on diskurssianalyysin suuntaus, jossa analysoidaan kriittisesti valta-asemien tuottamista, uudelleentuottamista sekä haastamista

yhteiskunnallisissa diskursseissa (van Dijk 2008, 1–2; Pynnönen 2013, 28–29). Yksinkertaisuudessaan kriittisessä diskurssianalyysissä tutkitaan, millaisia valta-asemia diskurssien taustalta löytyy ja miten ne diskursseihin vaikuttavat.

Kiinnostuksen kohteena kriittisessä diskurssianalyysissä on erityisesti vallan väärinkäyttö sekä kielenkäytön ja vallan suhteet, sekä vallitsevien kielenkäyttömallien ja puhetaiposten yhteys, vaikutus ja seuraukset yhteiskuntaan, politiikkaan ja kulttuuriin (Wodak 1995, 204; Fairclough 1997, 75; Meyer & Wodak 2001, 2; Bucholz, 2003, 57; Törrönen 2005, 158). Kriittisessä diskurssianalyysissä tutkimuksen kohteena ovat kielenkäyttöä enemmän erilaiset yhteiskunnalliset ilmiöt, ongelmat ja kysymykset, ja monien tutkijoiden tavoitteena on paljastaa vallan väärinkäyttöä ja epätasaista jakautumista sekä kannustaa yhteiskunnalliseen muutokseen (Meyer & Wodak 2009, 2; Blommaert & Bulcaen 2000, 449). Oman tutkimukseni kohteena on tarkastella diskursseja, joita tolkun ihmisyyteen liittyvistä keskusteluista nousee esiin tasapuolisuusharhan teorian avulla. Millaisia valtasuhteita näiden diskurssien taustalla mahdollisesti vaikuttaa? Kenellä on valtaa määrittellä, mitä “tolkun ihmisyyttä” käsitteenä merkitsee, ja missä yhteyksissä sitä voidaan käyttää? Miten tasapuolisuusharha voi vaikuttaa siihen, miten erilaiset sosiaaliset toiminnot ja jopa ihmisryhmät nähdään? Miten polarisaatiota voidaan lisätä tai vähentää diskurssien avulla? Nämä ovat tärkeitä kysymyksiä, jotka kriittisessä diskurssianalyysissä tulee ottaa huomioon.

Kriittisessä diskurssianalyysissä huomioidaan se, että valta-asemien takia diskurssit rakentuvat niin, että jotkin mahdollisuudet ja vaihtoehdot ovat toisia mahdollisuuksia ja vaihtoehtoja hyväksyttävämpiä, ja näinollen diskurssit voivat vahvistaa tai purkaa valtasuhteita (Fairclough 2010, 57; Fairclough & Fairclough 2012, 12). Diskursseja myös ylläpidetään osin oman yhteiskunnan kulttuurille ja valtarakenteille alisteisena (Remes 2006, 303). Tolkun ihmisyyden keskusteluja tarkastellessa tulee ottaa huomioon valta-asetelmat, jotka ovat mahdollistaneet erilaisten diskurssien synnyn ja ovat eri diskurssien takana. Millaisia erilaisia valtarakenteita ja kulttuurillisia instituutioita on vaikuttanut käsitteen määrittelyyn?

Ainakin presidentillinen instituutio on ollut isossa osassa käsitteen tunnettavuuteen ja määrittelyyn liittyen (Aamulehti 2016).

Tärkeää kriittisessä diskurssianalyysissä on ymmärtää kielenkäyttö sosiaalisena toimintana, ja erityisesti hahmottaa kontekstit, joissa kieltä käytetään (Meyer & Wodak 2009, 5-6). Tutkimukseni yhteydessä on tärkeää huomioida, ketkä pääsevät keskustelemaan tolkun ihmisyyden käsitteestä julkisuudessa ja näin vaikuttamaan käsitteen sisältöön. On myös tärkeä ottaa huomioon, missä tilanteissa käsitettä käytetään, ja pohtia muun muassa sitä, vaikuttaako henkilön sosiaalinen asema siihen, miten tolkun ihmisyydestä ajatellaan. Jos esimerkiksi nähdään, että tolkun ihmisyyteen liittyvä diskurssi normalisoi rasismia, tuntevat sen vaikutukset vahvimmin rodullistetut ihmiset.

Kriittisessä diskurssianalyysissä tutkimus yleensä lähtee siitä, että tutkija kokee jonkin diskursiivisiin käytäntöihin liittyvän valtasuhteen epätasa-arvoiseksi, epäselväksi tai muutoin tärkeäksi tutkimuksen kohteeksi (Pietikäinen 2000, 200; Vaara & Laine 2006, 161). Koska on mahdollista, että tolkun ihmisyydestä käytäviin keskusteluihin liittyy tasapuolisuusharhaa ja polarisaatiota, ja tasapuolisuusharha ja polarisaatio puolestaan voivat vaikuttaa esimerkiksi siihen, nähdäänkö erilaiset sosiaaliset käytänteet esimerkiksi radikaaleina, koen tolkun ihmisen diskurssien tarkastelun kriittisen diskurssianalyysin avulla tuovan valoon termistä käytävään keskusteluun liittyviä piirteitä ja mahdollisia valta-asetelmia.

3.4 Tutkimuksen lähtökohdat

Käytän tutkimusmenetelmänäni diskurssianalyysiä, jonka suuntauksista kallistun vakaimmin kriittisen diskurssianalyysin suuntaan. Kriittisessä diskurssianalyysissä tutkijan tarkoituksena on tehdä yhteiskunnalliseen keskusteluun liittyviä itsestäänselvyyksiä ja valta-asemia näkyväksi. Tutkijan tulee suuntausta

tutkimuksessa hyödyntäessään myös olla reflektiivinen, ja tunnistaa oma subjektiivisuutensa. Tutkija ei siis ole objektiivinen tarkkailija, vaan toimija, jolla on omat ajatukselliset lähtökohtansa ja taustaoletuksensa. Tutkijan tulee myös tunnistaa, että tutkimuksellaan hän on osaltaan luomassa yhteiskunnallisia olettamuksia, itsestäänselvyyksiä ja valta-asemia. (Vaara & Laine 2006, 161.) Tutkijan tulee siis olla todella tarkkana ja miettiä myös sitä, millaisia mahdollisia seurauksia hänen tutkimuksellaan on esimerkiksi heikossa yhteiskunnallisessa asemassa oleville ihmisryhmille. Omassa tutkimuksessani tämä tarkoittaa sitä, että minun pitää tunnistaa ja tunnustaa oma subjektiivisuuteni sekä ennako-oletusteni mahdollinen vaikutus esimerkiksi siihen, millaisia havaintoja poimin aineistostani. Paras tapa subjektiivisuuden avaamiseen on dokumentoida tutkimusprosessi mahdollisimman tarkasti, jotta lukija voi huomata jokaisessa kohdassa, millaisia valintoja tutkimuksessa on tehty.

Tutkijan on myös tärkeää noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä, kuten selkeää, ohjeistuksen mukaista ja alkuperäistä tutkijaa kunnioittavaa viittaamista (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6). Tällöin tieteellisten artikkelien tekijät saavat omasta työstään tunnustusta, ja jokainen tutkimusta lukeva voi tarkistaa lähteiden todenperäisyyden tarvittaessa. Pyrin tutkimuksessani noudattamaan tarkasti Poliittikatieteiden tyyli- ja viittausopasta (Linjakumpu 2013), jotta selkeä viittauskäytäntö toteutuisi.

Tutkijan tulee myös raportoida tarkasti ja läpinäkyvästi kaikki tutkimuskäytännöt ja -vaiheet (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6). Tällöin tutkimusta lukiessa on selvää, miten tutkimustulokset on saatu, ja tarvittaessa toistaa tutkimus uudelleen. Tarkka raportoiminen auttaa myös yllä mainitussa subjektiivisuuden tunnistamisessa ja tunnustamisessa.

3.5 Analyysi

Tutkin pro gradu -tutkielmassani tolkun ihmisyydestä käytäviä keskusteluja tasapuolisuusharhan ja polarisaation näkökulmasta diskurssianalyysin menetelmän avulla, ja tutkimuskysymykseni on: “Millaisia diskursseja tolkun ihmisyyden keskusteluissa esiintyy ja miten niitä voi analysoida tasapuolisuusharhan ja polarisaation näkökulmasta?”

Pääkäsitteeni ovat siis tasapuolisuusharha ja polarisaatio, joiden kautta lähestyn tolkun ihmisyyden keskusteluja. Vastaukset tulevat olemaan diskursseja.

Menetelmänäni käytän diskurssianalyysiä, erityisesti kriittistä diskurssianalyysiä, eli keskityn sanojen ja kielen käyttöön ja sen rakentamaan todellisuuteen; millaista todellisuutta keskustelut rakentavat ja toisaalta millaista todellisuutta ne heijastavat? Millaisia valtarakenteita keskustelujen taustalla mahdollisesti vaikuttaa? Mitä seurauksia niillä voi olla?

Tasapuolisuusharha näkyy mediassa yleensä kontrasteina, vastakkainasetteluna, mustavalkoisuutena, vertailuna ja ääripäistämisenä, joten pyrin analyysikysymysten avulla tarkastelemaan sitä, miten nämä asiat nousevat esiin tolkun ihmisyydestä käytävässä keskustelussa. Tarkastelen myös keskusteluja siitä näkökulmasta, tuodaanko jutuissa esiin paljon marginaalisia näkökulmia faktojen kustannuksella (jolloin tasapuolisuuden hyve ohittaa paikkaansapitävyyden hyveen), ja esitetäänkö marginaalisia mielipiteitä enemmistön näkökulmana tai vice versa. Koska tasapuolisuusharha voi ilmetä myös epävarmuutena asianlaidoista, pyrin analyysikysymysteni avulla tutkimaan myös sitä, esiintyykö jutuissa epävarmuutta siitä, mikä on enemmistön näkökanta tai mitä tolkun ihmisyyden on.

Polarisaatio puolestaan näkyy vallitsevien mielipiteiden aiempaa suurempana eroamisena toisistaan ja mielipiteiden ääripäistymisenä, sekä siinä, että ihmiset kiinnittyvät enemmän omaan viiteryhmäänsä ja alkavat nähdä muut ryhmät negatiivisessa valossa, jopa vihollisina (Dimaggio, Evans & Bryson 1996, 693; Sartori

1976, 135; Bruns 2019, 9-10; McCoy, Rahman & Somer 2018, 18; Spohr 2017, 151). Tästä syystä tarkastelen, näkyykö aineistossa erilaisia viitteitä ääripäihin tai ääripäistymiseen tai luodaanko aineistossa vastakkainasettelua eri ryhmien välillä.

Aineistosta tekemieni raakahavaintojen joukosta nousi esiin kolme erilaista diskurssia: tolkun ihmisyyteen sekä siitä käytävään keskusteluun positiivisesti suhtautuva diskurssi, käsitteeseen ja keskusteluun negatiivisesti suhtautuva diskurssi sekä näiden kahden ryhmän kamppailuun tolkun ihmisen termin merkityksestä kyllästynyt diskurssi.

Tolkun ihmiseen positiivisesti suhtautuvassa diskurssissa termiä kannatetaan voimakkaasti. Kannattajat näkevät, että enemmistö suomalaisista on hiljaisia, rauhallisia ja muita ihmisiä ja erilaisia näkökulmia ymmärtämään pyrkiviä tolkun ihmisiä. Ihmiset identifioivat itsensä tolkun ihmisiksi mielellään, ja kokevat jopa ylpeyttä tästä ominaisuudestaan. Jotkut tolkun ihmisyyteen positiivisesti suhtautuvat henkilöt jopa kokevat, että tolkun ihmiset voisivat olla ratkaisu suomalaisen yhteiskunnan ja maahanmuuttokeskustelun polarisaatioon, jakautumiseen, vastakkainasetteluun ja ääripäistymiseen.

Tolkun ihmiseen kriittisesti suhtautuvassa diskurssissa puolestaan koetaan, että tolkun ihmiset ovat rasismien ja syrjinnän hiljaisia hyväksyjiä, tai vähintään katsovat muualle kun jotain paha tapahtuu, eivätkä puutu syrjivään toimintaan. Osa kriitikoista pitää tolkun ihmisiä jopa suoranaisine rasisteina ja syrjiöinä. Käsitteeseen kriittisesti suhtautuvat eivät nää tolkun ihmisiä ratkaisuna ääripäistymiselle ja vastakkainasettelulle, vaan pikemminkin näkevät termin ja siihen liittyvän diskurssin lisäävän jakautumista ja polarisaatiota.

Tolkun ihmisen käsitteeseen ja keskusteluun turhautuneessa diskurssissa nousi esiin se, kuinka tolkun ihminen on monesta keskustelijasta liian polarisoitunut ja tulenarka käsite jo itsessään, ja tästä syystä keskustelu siirtyy väärille raiteille. Keskustelijoiden mukaan tärkeämpää olisi keskittyä esimerkiksi yhteiskunnalliseen vastakkainasetteluun tai maahanmuuttoon ja maahanmuuttokeskusteluun liittyviin huoliin, eikä käsitteenmäärittelyä saivartelemiseen. Osa keskustelijoista ehdotti

myös uusia nimiä tolkun ihmisyydelle, jotta keskustelu pysyisi asiakysymyksissä eikä tolkun ihmisen määritelmässä.

4. Tolkun ihmisyyttä kannattava diskurssi

Yksi diskurssi, joka nousi esiin tolkun ihmisyydestä käytävistä keskusteluista varsinkin termin synnyn alkuaikoina, on diskurssi siitä, kuinka tolkun ihminen on hyvä käsite, joka kuvaa suomen kansan hiljaista enemmistöä. Tämä diskurssi on luonteeltaan tolkun ihmisen käsitteeseen positiivisesti suhtautuva. Tolkun ihmiset ovat diskurssin mukaan tavallisia, rauhallisia suomalaisia, joita tarvitaan rauhoittamaan jakautunutta keskusteluilmapiiriä. Jotkut jopa pitivät tolkun ihmisiä ratkaisuna poliittiseen polarisaatioon ja yhteiskunnalliseen jakautumiseen. Oulun yliopiston dosentti ja filosofian apulaisprofessori Jouni-Matti Kuukkanen teoretisoi blogissaan, kuinka tolkun ihmisyyden käsite vetoaa suomalaiseen kansaan, joka näkee itsensä maltillisena ja rauhallisena toimijana (Kuukkanen 2018). Voi olla, että tästä syystä varsinkin käsitteen synnyn alkuaikoina se sai paljon suosiota suomalaisten keskuudessa.

Tolkun ihmisen käsitteen lanseerannut kirjailija Jyri Paretskoi määrittelee artikkelissaan “Tolkun ihmiset”, että tolkun ihminen on maltillinen, tolkullinen ja ymmärtäväinen (Paretskoi 2016). Tolkun ihmisen käsitteellä on siis syntyessään ollut positiivisia konnotaatioita, ja monet vetoavatkin näihin piirteisiin käsitteestä puhuessaan ja sitä kannattaessaan.

Eräässä Aamulehden lehtiartikkelissa silloinen tasavallan presidentti Sauli Niinistö kommentoi tolkun ihmisyyden käsitettä ja käsitteen lanseerannutta Jyri Paretskoin artikkelia sanomalla, että “tästä ollaan varmaan samaa mieltä” (Aamulehti 2016). Tämä osoittaa Niinistön olettamaa, kaikkien jakamaa samanmielisyyttä tolkun ihmisen käsitteen sisällöstä, käsitteestä käytävästä diskurssista sekä käsitteen positiivisista konnotaatioista. Niinistö suhtautuu tolkun ihmisyyteen positiivisesti, ja jopa samaistuu siihen toteamalla “-- [M]e myönnämme, olemme tolkun ihmisiä” (Aamulehti 2016). Voidaan ajatella tämän oletetun samanmielisyyden edustavan tasapuolisuusharhaa, sillä tasapuolisuusharhassa mediassa otetaan esiin näkökantoja, jotka eivät välttämättä edusta koko väestön mielipiteitä (Rietdijk & Archer 2021, 2-4). Ei voida automaattisesti olettaa, että kaikki kokisivat olevansa tolkun ihmisiä tai pitäisivät termiä hyvänä, kuten myöhemmissä kappaleissa esiin

nousseesta kritiikistä käy ilmi. Artikkelissa kuitenkin esitetään, että tolkun ihminen olisi enemmistön suomalaisista mielestä hyvä termi, ja ehdotetaan, että kaikki myöntäisivät olevansa eli profiloituisivat tolkun ihmisiksi.

Myöhemmin, tolkun ihmiseen käsitteen kohdattua myös kritiikkiä, moni tolkun ihmisyyteen myönteisesti suhtautuva keskustelija asettui puolustamaan termiä. Esimerkiksi itsensä tolkun ihmiseksi julistava kouluttaja, yrittäjä ja muusikko Erkki Seppänen korostaa artikkelissaan, kuinka tolkun ihminen on hyvä termi, joka on vain ymmärretty monien toimesta väärin. Hän vastaa tolkun ihmisen termiä kritisoiville, kuinka tolkun ihminen ei suinkaan ole ihminen, ”joka on ”pää pensaassa” hiljaa eikä ota kantaa asioihin”. Sen sijaan tolkun ihminen tuomitsee kaikenlaisen rasismin, vihapuheen ja solvaamisen. Tolkun ihminen on Seppäsen mukaan ”kykenevä asialliseen keskusteluun, omien väärinkäsitystensä korjaamiseen sekä rakentavaan vuoropuheluun, jossa kukaan ei kohota itseään muiden yläpuolelle.” (Seppänen 2017.) Myös toimittaja Sean Ricks puolustaa blogissaan tolkun ihmisyyden käsitettä, ja korostaa termin hyödyllisyyttä. Ricksin mukaan tolkun ihminen on maltillinen henkilö, joka haluaa ymmärtää muita, ja termiä kritisoivat eivät aina itse pyri ymmärtämään erilaisia näkökulmia. (Ricks 2020.)

Voidaan nähdä, että tolkun ihmisen käsitteen ja konseptin puolustajat vastustavat vastakkainasettelua ja polarisaatiota, erityisesti affektiivista polarisaatiota, jossa oman viiteryhmän ulkopuolisiin ja eri tavoin ajatteleviin ihmisiin suhtaudutaan koko ajan negatiivisemmin (Reiljan 2020; Saresma 2020, 221). Puolustajat korostavat oman viiteryhmän ulkopuolisten henkilöiden ja eri tavoin ajattelevien ihmisten ymmärtämistä ja kritisoivat mustavalkoista ”me vastaan he” -ajattelua ja vastapuolen mustamaalaamista ja ylenpalttisen negatiivisessa valossa näkemistä.

4.1 Tolkun ihmiset ovat rauhallisia ja maltillisia

Tolkun ihmisyyteen positiivisesti suhtautuvista diskursseista yksi alatyyppejä oli diskurssi, jonka mukaan tolkun ihmiset ovat rauhallisia ja maltillisia ihmisiä, joita tarvitaan rahoittamaan kärjistynyttä ja keskustelukulttuuria.

Artikkelien mukaan tolkun ihmiset haluavat kohdata ihmiset ihmisinä, eivät esimerkiksi jonkin ihmisryhmän edustajina. Tolkun ihmiset myös pyrkivät ymmärtämään muita ja ovat rauhallisia ja maltillisia. (Aamuset 2016.) Näistä piirteistä johtuen he rahoittavat esimerkiksi kärjistynyttä keskustelua maahanmuutosta. Tolkun ihmiset toimisivat vastavoimana polarisaatiolle, sillä he ovat järkeviä ja ymmärtäviä, tuomitsevat rasismia yksiselitteisesti ja kykenevät keskustelemaan asiakysymyksistä asiallisesti (Aamulehti 2016). Moni tolkun ihmisyyteen positiivisesti suhtautuva keskustelija korosti nimenomaan tolkun ihmisten rauhallisuutta ja maltillisuutta, joiden ansiosta tolkun ihminen kykenee ajattelemaan asioita eri näkökulmista ja pohtimaan rauhallisesti omaa mielipidettään. Esimerkiksi termin lanseerannut Jyri Paretskoi halusi, että maahanmuuttokeskustelusta karsittaisiin kaikenlaiset ylilyönnit pois, jotta aiheesta voisi käydä asiallista keskustelua. Hän toivoi, että suuri enemmistö, eli ”tolkun ihmiset” uskaltaisivat myöntää olevansa tolkun ihmisiä ja liittyä maahanmuuttokeskusteluun mukaan, jotta keskustelujen polarisaatio ja vastakkainasettelu vähenisi. (Heino 2016.) Artikkeleiden argumentaatio pitää siinä mielessä paikkaansa, että tutkimusten perusteella puntaroiva, ymmärtävä ja monia näkökulmia mukaan ottava keskustelu voi hyvinkin vähentää polarisaatiota (Dryzek et al. 2019; Leino 2022).

Termin kehittänyt Jyri Paretskoi kuvaa tolkun ihmistä seuraavasti:

Tolkun ihminen ei tee johtopäätöksiä tai yleistyksiä tuntemattomista ihmisistä sen perusteella, mihin kansanryhmään nämä sattuvat kuulumaan. Tolkun ihminen ei pelkää kohdata ihmistä ihmisenä [ja] osaa keskustella kriittisesti maahanmuuttopolitiikasta, mutta hänelle kriittisyys ei tarkoita sitä, että osaa keksiä mahdollisimman paljon ulkomaalaistaustaisia halventavia nimityksiä. Tolkun ihminen on asiallinen, perustelee näkemyksensä ja kunnioittaa toisia -- [eikä] alennu

räyhäämään nimettömänä internetin keskustelupalstoilla vaan esiintyy suoraselkäisesti omalla nimellään eikä kirjoita mitään, mitä ei voisi sanoa toiselle kasvotusten. (Paretskoi 2016.)

Tolkun ihminen siis pyrkii välttämään erilaisia ennakkoluuloja ja kohtaamaan sen sijaan ihmiset ihmisinä. Termiin kohdistuttua kritiikkiä Paretskoi kommentoi asiaa sanomalla, että tolkun ihminen on hyvä käsite joka on vain ymmärretty väärin. Tolkun ihmiset ovat Paretskoin mukaan “maltillisia, suoraselkäisiä ja järkeviä”, ja heitä on Suomessa paljon. Paretskoi myös pitää tolkkua metodina, jolla lähestyä yhteiskunnallisia keskusteluja. Hänen mukaansa tässä metodissa “tarkastellaan asiaa eri kanteilta ja yritetään ymmärtää erilaisia mielipiteitä”. (Kosonen 2020.)

Paretskoin kannoissa nousee toistuvasti esiin se, että tolkun ihminen puntaroi ja pohtii asioita monista eri näkökulmista ennen kuin lähtee muodostamaan mielipiteitään tai väittelemään asioista internetissä. Tolkun ihminen myöskin pyrkii ymmärtämään muita ihmisiä ja heidän näkökulmiaan, eikä esimerkiksi suhtaudu ihmiseen negatiivisesti (tai positiivisesti) vain siksi, että tämä kuuluu johonkin tiettyyn ihmisryhmään. Tämän voi nähdä vähentävän polarisaatiota, sillä polarisaation, erityisesti affektiivisen polarisaation, tunnuspiirteitä ovat muun muassa itsensä kanssa eri ryhmiin kuuluvien näkeminen vihollisina ja vastustajina (McCoy, Rahman & Somer 2018; Stavrakakis 2018).

Toisaalta Jyri Paretskoin esimerkeissä voi nähdä myös ääripäistämistä ja polarisaatiota, sillä hän rakentaa kuvaa tolkun ihmisestä moraalisesti parempana verrattuna ääripäihin, jotka “räyhäävät nimettöminä netin keskustelupalstoilla” eivätkä pyri ymmärtämään muita näkökulmia. Polarisaatiossa eri näkökantojen välinen ymmärrys vähenee ja vastakkainasettelu kasvaa (em.).

4.2 Tolkun ihmiset ovat hiljainen enemmistö

Toinen tolkun ihmisyyteen positiivisesti suhtautuvan diskurssin ulottuvuuksista on pohdinta siitä, että tolkun ihmiset ovat hiljainen enemmistö kahden äänekkään

vähemmistön välissä. Tolkun ihmisten ajatellaan olevan järkeviä ja ymmärtäviä sekä maltillinen, hiljainen enemmistö kahden ääripään välillä, ja näinollen vastavoima polarisaatiolle (Aamulehti 2016).

Argumentoinnissa voi nähdä nousevan esiin tasapuolisuusharhaa esimerkiksi siten, että kun jostain asiasta (tässä tapauksessa maahanmuuttokeskustelusta sekä tolkun ihmisyydestä) uutisoidaan kahden ääripään välisenä kamppailuna, se voi siirtää huomiota pois olennaisista asioista (kuten esimerkiksi rasismista ja ksenofobiasta eli muukalaisvihasta) (Brüggemann & Engesser 2017, 58). Voidaan myös nähdä, että keskustelujen keskittyminen tolkun ihmisen määritelmästä kiistelyyn sen sijaan, että keskityttäisiin ilmiöön, jonka ratkomiseen käsite alun perin kehitettiin (eli maahanmuuttokeskustelun polarisaatioon ja yhteiskunnallisen keskusteluilmapiirin kärjistymiseen) on merkki samasta tasapuolisuusharhan aspektista.

Tolkun ihmisten kuvailtiin myös olevan “tavallisia tallajia jotka eivät tee itsestään numeroa”, järkeviä, maltillisia ja kiihkoilemattomia. Eräs kirjoittaja kuvasi, kuinka “yhteiskunnallinen mielipiteiden vaihto kaipaa tasaisuutta, rauhallisuutta ja kiihkottomuutta enemmän kuin väittelyitä ja repivyyttä”, ja kuinka tolkun ihminen voisi tasoittaa repiviä keskusteluja. (Mikola 2021.)

Se, ettei tolkun ihminen tee itsestään numeroa, nähdään artikkelissa sekä positiivisena että negatiivisena asiana. Toisaalta tolkun ihminen ei pyri erottumaan joukosta kärjistämällä ja toittamalla mielipiteitään ja aiheuttamalla vastakkainasettelua, mutta toisaalta moni kirjoittaja myös toivoi, että tolkun ihmiset osallistuisivat aktiivisemmin keskusteluun, jotta ääripäiden lisäksi myös tavalliset, rauhalliset, kultaisen keskitilan kulkijat saisivat myös ääntään kuuluviin. Tolkun ihmisiä kuvattiin muun muassa termillä suuri kadonnut enemmistö (Nieminen 2020), ja esimerkiksi termin lanseerannut Jyri Paretskoi pohtii, kuinka “[t]olkun ihmisissä on se ongelmallinen piirre, että he eivät halua tehdä itsestään numeroa. He eivät halua huutaa omia maltillisia ja rakentavia mielipiteitään julki. Vaikka heitä on paljon, he ovat näkymättömiä. Se on sääli, sillä juuri näitä tolkun ihmisiä maamme nyt kaipaa. Heitä, jotka mieluummin rakentavat kuin hajottavat.” (Paretskoi 2016.)

Artikkeleissa voi nähdä esiintyvän tasapuolisuusharhaa siinä mielessä, että niissä oletetaan enemmistön suomalaisista ajattelevan jollain tietyllä tavalla perustelematta tätä asiaa kuitenkaan esimerkiksi tieteellisillä tutkimuksilla (Rietdijk & Archer 2021, 3-4). Artikkeleissa tolkun ihmisyyden enemmistön näkökantana esitetään ikään kuin neutraalina totuutena, eikä esimerkiksi avata, onko tämä esimerkiksi vain artikkelin kirjoittajien oma oletus. Kirjoittajat myös olettavat, että tolkun ihmisten lähteminen mukaan julkiseen keskusteluun voisi automaattisesti vähentää vastakkainasettelua, mutta tätäkään näkökulmaa ei perustella tarkemmin.

Myös Suomen asenneilmapiiriä erityisesti maahanmuuttoon liittyen tarkastelleessa sisäministeriön tutkimuksessa kuvattiin, kuinka suurin osa suomalaisista on tolkun ihmisiä:

Tutkijat pitävät valtaosaa tutkimukseen osallistuneista -- niin sanottuina tolkun kansalaisina. He suhtautuvat turvapaikkakysymykseen avoimesti, mutta asiallisen kriittisesti. Ääripäitä, täysin kielteistä ja kriitikkömän myönteistä ryhmää, edustaa tutkimuksen perusteella vain hyvin pieni osa kansasta. Äärimmäiset mielipiteet suuntaan tai toiseen ovat kuitenkin saaneet huomattavasti enemmän näkyvyyttä ja kuuluvuutta kuin mitä niiden esittäjien osuus väestöstä on. (Rautio 2017.)

Tutkimuksesta uutisoineessa artikkelissa (Rautio 2017) huomio kohdistetaan kuitenkin ääripäihin – rasisteihin ja suvakkeihin – ja siihen, kuinka suomalaiset pelkäävät leimautuvansa näihin ääripäihin. Tällainen uutisoiminen voi viitata tasapuolisuusharhaan, sillä tasapuolisuusharhan yhtenä malliesimerkkinä on, että uutisoinnissa keskitytään marginaalisiin mielipiteisiin ja näkökantoihin, vaikka enemmistö ei näitä näkökulmia edustaisikaan (Rietdijk & Archer 2021, 3-4; Jane 2017, 466).

Tutkimuksessa, ja sitä myöten myös uutisessa voi nähdä esiintyvän tasapuolisuusharhaa myös siinä mielessä, että tolkun ihmisen mielipide esitetään neutraalina, ja suvakkien ja rasistien mielipiteet äärimmäisinä. Samalle linjalle asetetaan siis rasistiset, vihamieliset asenteet sekä suvakkien asenteet, joissa artikkelin mukaan suhtaudutaan “eri kulttuureihin, uskontoihin ja etnisiin ryhmiin suvaitsevaisesti” (Rautio 2017), ja molempia näkökantoja pidetään yhtä

äärimmäisinä. Tasapuolisuusharhassa monimuotoinen ilmiö ja monivivahteinen keskustelu ahdetaan usein muutamaankin kategoriaan, mikä puolestaan vaikeuttaa eri näkökulmien ymmärtämistä ja ilmiön hahmottamista (Ressa 2021, 16-18). Jako rasisteihin, suvaikkeihin ja tolkun ihmisiin voi hyvinkin vaikeuttaa esimerkiksi maahanmuuttokeskustelun ja rasismien ymmärtämistä. Herää pelko siitä, miten rodullistettujen ihmisten asemaan voi vaikuttaa se, että rasismi ja vähemmistöjen suvaitseminen nähdään yhtä radikaaleina asioina. Entä miten tähän keskelle asettuu tolkun ihminen?

4.3 Tolkun ihmiset ovat vastaus polarisaatioon ja ääripäistymiseen

Kolmas tolkun ihmisyyteen positiivisesti suhtautuvien diskurssin alatyypin käsittelee sitä, kuinka tolkun ihmisyyden ja tolkun ihmiset ovat vastaus suomalaisen yhteiskunnan ja keskusteluympäristön polarisaatiolle ja ääripäistymiselle. Esimerkiksi artikkelissa, jossa kerrotaan Turussa järjestettävästä “tolkun ihmisten kynttiläkulkueesta” kulkueen järjestäjät korostavat, että kulkueella halutaan rauhoittaa yhteiskunnassa käytävää keskustelua. Tolkun ihmiset ovat järjestäjien mukaan maltillisia ja rauhallisia ja haluavat kohdata ihmiset ihmisinä, mikä rauhoittaa kärjistynyttä ja polarisoitunutta keskustelukulttuuria:

Tarkoitus on näyttää, että suurin osa ihmisistä haluaa kohdata toiset nimenomaan ihmisinä, ei erilaisten ryhmien edustajina, joita pitää ennakolta pelätä tai vihata. Näyttämällä, että tällaisia ihmisiä on, rauhoitetaan Suomessa käytävää keskustelua ja edesautetaan sitä, että täältä turvaa hakevat ihmiset pääsevät ennen pitkää mukaan yhteiskuntaan. Sama ymmärrys auttaa myös ratkaisemaan niitä Suomen ulkopuolella tapahtuvia konflikteja, joiden seurauksena ihmiset joutuvat pakenemaan. (Aamuset 2016.)

Näen, että lausunnolla asetutaan sekä ideologista polarisaatiota että affektiivista polarisaatiota vastaan. Ideologinen polarisaatio tarkoittaa ihmisten arvomaailmojen ja asenteiden eriytymistä kauemmas toisistaan, ja affektiivinen polarisaatio puolestaan tarkoittaa omaan viiteryhmään voimakkaammin kiinnittymistä ja muista

ryhmistä kauemmaksi ajautumista (Kekkonen & Ylä-Anttila 2021; Isotalo, Söderlund & Schoultz 2020; Reiljan 2020; Iyengar, Sood & Lelkes 2012). Affektiivisen polarisaation vastustaminen näkyy lausunnossa kohdassa “suurin osa ihmisistä haluaa kohdata toiset nimenomaan ihmisinä, ei erilaisten ryhmien edustajina”, eli ihmisiä ei haluta luokitella jonkin tietyn ryhmän edustajaksi, “meihin” ja “heihin”. Ideologisen polarisaation vastustaminen puolestaan näkyy näkemyksen suhtautumisessa maahanmuuttokeskusteluun, jota halutaan “rauhottaa”, ja näinollen vähentää kärkkäitä ja voimakkaita mielipiteitä suuntaan ja toiseen.

Näkemyksessä voi myös mahdollisesti havaita tasapuolisuusharhaa, kun lausunnon antajaa kertoo, kuinka “suurin osa ihmisistä” ajattelee samalla tavalla kuin hän. Tasapuolisuusharha ilmenee juuri muun muassa niin, että enemmistön mielipiteenä esitetään jotain, mikä ei välttämättä tieteellisesti pidä paikkaansa tai mitä ei ole tieteellisesti mitattu enemmistön mielipiteeksi (Dixon & Clarke 2012a, 359; Rietdijk & Archer 2021, 2).

Tarkastelemalla aineistosta esimerkiksi sitä, miten tolkun ihmisyyden määritelmää luodaan, huomasi, että tolkun ihmisen termiä ja diskurssia luodaan varsin paljon vertaamalla tolkun ihmistä muihin ihmisiin, ja varsinkin niin kutsuttuihin “ääripäihin”.

Termin luoja Jyri Paretskoi kommentoi tolkun ihmisen käsitteen lanseeranneessa artikkelissaan suoraan, kuinka tolkun ihmiset ovat polarisoituneiden ääripäiden välissä; “[v]äitetään, että maahanmuuttokysymykset jakavat kansamme kahtia. Se on vale. Ääripäiden välissä on valtava enemmistö, tolkun ihmiset”. Paretskoi vertaa ja luo käsitettä suhteessa “ääripäihin”, ja asemoi näin tolkun ihmisen polarisoituneiden ja jakautuneiden mielipiteiden kultaiseksi keskiteeksi, joka voisi rauhoittaa vastakkainasetteluja täynnä olevaa julkista keskustelua. Paretskoin voi tulkita olevan huolissaan polarisaatiosta, jota maahanmuuttokeskustelussa esiintyy, ja esittääkin ratkaisuksi sitä, että maltilliset ja ymmärtäväiset tolkun ihmiset osallistuisivat keskusteluun aiempaa tarmokkaammin. (Paretskoi 2016.) Paretskoi kuvaa olevansa turhautunut maahanmuuttokeskusteluun jossa on hänen mukaansa liikaa rasismia ja ylilyöntejä. Hänestä asioista tulisi kyetä puhumaan kiihkottomasti ja maltilla, ja

keskittyä asiakysymyksiin henkilökohtaisuuksien sijaan. Tästä syystä hän toivoisi rauhallisten tolkun ihmisten, liittyvän mukaan keskusteluun ja vähentävän vastakkainasettelua; “-- [s]urullisinta on ollut se, että hiljainen enemmistö ei ole osallistunut [maahanmuutto]keskusteluun. Nyt toivoisin, että myös tämä suuri enemmistö – tolkun ihmiset – avaisivat suunsa ja osallistuisivat.” (Heino 2016.)

Kun Paretskoita haastateltiin kannastaan tolkun ihmisyyteen neljä vuotta alkuperäisen artikkelin julkaisun jälkeen, kuvasi hän pohtineensa käsitettä kehittäessään, “miten yhteiskunnallisiin keskusteluihin saisi vähemmän mustamaalaamista ja enemmän vastapuolen kuuntelemista. Siis malttia, -- tolkkua.” Tähän hän kokee edelleen, kaikesta kritiikistä huolimatta, vastaukseksi tolkun ihmisen. Hän kuvaa, kuinka näkee tolkun metodina, jonka avulla asioita tarkastellaan rauhallisesti eri kanteilta ja pyritään ymmärtämään muiden mielipiteitä. (Kosonen 2020.) Esimerkiksi tämä näkemys maahanmuuttokeskustelusta (ja yhteiskunnallisesta keskustelusta laajemminkin) kahden ääripään välisenä kamppailuna voidaan nähdä esimerkkinä tasapuolisuusharhasta, ja se voi jopa vääristää näkökulmaa maahanmuuttoon ja yhteiskunnalliseen keskusteluun (Brüggemann & Engesser 2017, 58; Koehler 2016, 24). Jotkut eivät esimerkiksi välttämättä halua osallistua keskusteluun maahanmuutosta tämän artikkelissakin kuvatun vastakkainasettelun takia. Toisaalta artikkeli myös vähentää tasapuolisuusharhaa tarjoamalla vaihtoehdon maahanmuuttokeskusteluun ja laajentamalla näkökulmaa “kahden ääripään” ulkopuolelle.

Monissa artikkeleissa nostettiin esiin huoli suomalaisen yhteiskunnan lisääntyneestä polarisaatiosta ja vastakkainasettelusta, ja toive siitä, että tolkun ihmiset voisivat toimia vastavoimana tälle ilmiölle. Esimerkiksi eräässä haastattelussa presidentti Sauli Niinistö pohtii, kuinka tolkun ihmiset ovat maltillisia ja kykenevät rakentamaan keskusteluun, ja muiden pitäisi ottaa heistä mallia ja toimia itsekin tolkullisesti. Niinistö kertoi olevansa huolissaan yhteiskunnan polarisaatiosta ja koki, että esimerkiksi poliitikot käyttävät koko ajan räväkämpää kieltä saadakseen huomiota, menevät henkilökohtaisuuksiin ja mielipiteet kärjistyvät koko ajan tällaisen käytöksen johdosta. Niinistö sanoo artikkelissa ”[k]yllä minä kovin toivoisin, että se

ihminen, jota minä mielelläni sanon tolkun väeksi ja maltin ihmisiksi, nostaisivat ikään kuin tolkun ja maltin kapinan, joka ei ole barrikadeja, eikä ole sanallistakaan sotimista”. Hän myös uskoo, että “poliitikkojen syyllistämisen sijaan suomalaisten tulisi kannattaa ”tolkun ja maltin ihmisiä” eli kansanedustajia, jotka kykenevät rakentamaan poliittiseen keskusteluun.” (Kumpula 2019.)

Kovan kielen käyttö voi pahimmillaan johtaa vastakkainasetteluun, ääripäistämiseen ja “vastapuolen” halveksuntaan, mitkä puolestaan ovat merkkejä sekä ideologisesta että affektiivisesta polarisaatiosta. Sekä ideologisen polarisaation asenteiden eriytyminen, josta voi nähdä esimerkkinä poliitikkojen entistä kovenevamat puheet ja asenteet, että affektiivisen polarisaation viiteryhmien eriytyminen toisistaan, josta voi nähdä esimerkkinä poliitikkojen kriittisemmän suhtautumisen “vastapuolella” oleviin poliitikkoihin, vaikuttavat huolestuttavan Niinistöä (Bruns 2019, 9-10; McCoy, Rahman & Somer 2018, 18; Spohr 2017, 151; Esteban & Ray 1994).

Toisessa haastattelussa Niinistö korosti, kuinka tolkun ihminen vähentää polarisaatiota ja mustavalkoisuutta olemalla osallistumatta ääripäistämiseen ja vastakkainasetteluun: “[e]i tolkun, maltin ihminen jaa ääripäihin, vaan yrittää ymmärtää” (Waris 2018). Tolkun ihminen voisi siis ymmärryksellään lieventää polarisaatiota, ääripäistämistä ja vastakkainasettelua.

Vuonna 2016 silloinen pääministeri Juha Sipilä kommentoi tolkun ihmisyyttä ja kärjistynyttä keskustelua maahanmuutosta seuraavasti: ”Tämä on häirinnyt tässä keskustelussa, että äärilaidat keskustelevat ja siitä tulee kaksinapaista ja kärjistynyttä. Sanoipa melkein mitä tahansa, aina sen toinen laita tulkitsee vihamielisesti.” (STT 2016.) Artikkelissa Sipilä kokee, että tolkun ihmiset ovat hyvä vastavoima kärjistymiselle ja mielipiteiden ääripäistymiselle ja kauemmas toisistaan liikkumiselle, eli polarisaatiolle (Dimaggio, Evans & Bryson 1996, 693; Sartori 1976, 135).

Runoilija Juho Niemisen kolumnissa kerrotaan, kuinka eräässä tutkimuksessa selvisi, kuinka ”vain yhtä katsantokantaa edustava viesti saa paljon enemmän suosiota. Jos olet puolueellinen, ihmiset pitävät sinusta enemmän ja saat verkostossasi keskeisemmän aseman” sekä ”sosiaalinen media jakaa kansan

vastakkaisiin ryhmiin, jotka eivät keskustele keskenään”. Nieminen kuitenkin korostaa, kuinka ei tarkoita vastakkaisilla ryhmillä esimerkiksi rasisteja ja rasismien vastustajia:

[E]i tietenkään tarkoita, että rasismilla olisi jokin vastakkainen ideologinen ääripää. Riittää, kun yksi huutaa ja toinen huutaa takaisin, eikä sanoista saa enää selvää. Tämän jälkeen on helppo kuvitella, että siinä nyt ääripäät huutelevat. Juuri tästä syystä tarvittaisiin tolkun ihmisiä viheltämään pilliin, jotta rasistit ja trollit eivät saisi paljon kaipaamaansa näkyvyyttä, kun heihin reagoidaan suurella tunteella. (Nieminen 2020.)

Tämä äärimmäisten mielipiteiden suosio ja se, että maltilliset näkökulmat ja henkilöt jäävät piiloon on esimerkki ideologisesta polarisaatiosta ja vastakkainasettelusta (Dimaggio, Evans & Bryson 1996, 693; Kekkonen & Ylä-Anttila 2021).

Nieminen nostaa myös esiin kuinka politiikassa räväkämmät hahmot saavat enemmän näkyvyyttä ja siten suosiota ja ääniä, kun maltillisemmat jäävät taka-alalle. Niemisestä ihmisillä pitäisi olla internetissä malttia, sillä myös negatiivinen reagointi johonkin asiaan nostaa sen näkyvyyttä ja huomiota. Myös media syyllistyy Niemisen mukaan räväkimpien mielipiteiden uutisointiin maltillisten edelle sillä se myy. Nieminen korostaa, että tolkun ihmisen tapa reagoida vastakkainasetteluun, ääripäistymiseen ja vastakkaisilta laidoilta huuteluun on olla lähtemättä mukaan: “Sosiaalisen median maailmassa tehokkain keino hiljentää huutelijat on se, että ei huuda takaisin. Luultavasti se on ollut tehokkain keino jo ennen sosiaalista mediaa.” (Nieminen 2020.)

Sisäministeriön vuonna 2017 tilaaman tutkimuksen mukaan myös enemmistö suomalaisista on huolissaan vastakkainasettelusta, ja pelkäsivät leimautuvansa mielipiteensä perusteella ääripääksi: “Tuoreen tutkimuksen perusteella suomalaiset ovat hyvin huolestuneita siitä, että julkisen keskustelun perusteella turvapaikkatilanteesta on vain kaksi äärimielipidettä: olet joko rasisti tai ”suvakki”.” “Suvakilla” tarkoitetaan tutkimuksen määrittelyn mukaan “ihmistä, joka suhtautuu eri kulttuureihin, uskontoihin ja etnisiin ryhmiin suvaitsevaisesti.” Tutkimuksen mukaan valtaosa suomalaisista on kuitenkin “tolkun kansalaisia”, jotka “suhtautuvat turvapaikkakysymykseen avoimesti, mutta asiallisen kriittisesti”. Vain harva

suomalainen kuuluu tutkijoiden mukaan jompaan kumpaan ääripäähän (suvakkeihin tai rasisteihin), mutta nämä ryhmät ovat olleet kaikkein näkyvimpiä ja äänekkäimpiä ja saaneet siksi paljon huomiota. (Rautio 2017.)

Juuri artikkeleissa mainittu mielipiteiden “räväkkyys” ja puolueellisuuden kannattaminen ovat esimerkkejä ideologisesta polarisaatiosta, jossa ihmisten arvot ja ideologiat kärjistyvät ja ajautuvat kauemmas toisistaan. “Rasistien” ja “suvakkien” eriytyminen toisistaan kauemman puolestaan edustaa affektiivista polarisaatiota, jossa eri ihmisryhmät samaistuvat yhä vahvemmin omaan viiteryhmäänsä ja suhtautuvat yhä kielteisemmin muihin ryhmiin. (Isotalo & Söderlund & von Schoultz 2020, 289.)

Kankaanpään Sanomien päätoimittaja JP Mikola pohtii kolumnissaan, kuinka “[o]n ollut hämmentävää, miten iso railo näkemysten välille on revennyt. Tasaisuus ja rauhallisuus eivät ole ollenkaan huonoja ominaisuuksia.” (Mikola 2021.) Muutenkin monissa artikkeleissa korostuu näkökanta siitä, että tolkun ihminen toimii hyvin ja rauhallisesti ja vähentää siksi vastakkainasettelua.

Esimerkiksi Juho Nieminen korostaa kolumnissaan, kuinka “tolkun ihminen ei tahallaan ymmärrä väärin jonkun puheita, ylireagoi kontekstistaan irroitettuun kommenttiin tai ylipäänsä räyhää tuntemattomille ihmisille netissä luettuaan heiltä yhden lauseen pituisen kommentin.” Hänen mukaansa tolkun ihminen “ei tee johtopäätöksiä tai yleistyksiä tuntemattomista ihmisistä sen perusteella, mihin kansanryhmään nämä sattuvat kuulumaan. Tolkun ihminen ei pelkää kohdata ihmistä ihmisenä.” Nieminen kokee, että nykykulttuurissa ihmiset tekevät liian nopeita johtopäätöksiä muista ihmisistä ja olettavat usein pahinta. Lisäksi ihmiset lähtevät liian nopeasti mukaan vihamieliseen kommentointiin: “Täytyisi olla malttia, ettei heti reagoida ärsyttävään mielipiteeseen ja edistetä trollien somenäkyvyyttä.” Niemisen mukaan ihmisten tulisi olla enemmän tolkun ihmisiä, jotta keskustelut voisivat rauhoittua: “Tarvittaisiin tolkun ihmisiä viheltämään pilliin, jotta rasistit ja trollit eivät saisi paljon kaipaamaansa näkyvyyttä, kun heihin reagoidaan suurella tunteella”. (Nieminen 2020.)

Myös yrittäjä ja konsultti Rajkumar Sabanadesan tähdentää, miten on tärkeää kohdata ihmiset ja mielipiteet maltillisesti ja tolkullisesti, eikä lähteä olettamaan tai vastakkainasettelemaan: “Lopetetaan leimaaminen ja keskustellaan avoimesti uusista avauksista. Jos joku ehdottaa jotakin, mistä olet eri mieltä, perustele kantasi sen sijaan, että siirryt nimittelemään toista keskustelijaa suvakkihyysäriksi tai fasistirasistiksi. -- Lopetetaan olettaminen ja otetaan faktoista selvää.” (Sabanesan 2021.)

Toimittaja Sean Ricksistä maailma kaipaa ”tolkunhalua”:

Tolkun ihminen hahmottaa, että ajatus ”joka ei ole minun puolellani, on minua vastaan” on tuhoisa polku. Tolkun ihminen nöyrytyy sen verran, että hän voi myöntää, että elämä on hyvin harvoin joko–tai. Se on useammin sekä–että. Se on ajoittain tolkuttoman turhauttavaa mutta arvokasta. Maailma, joka palkitsee ehdottomuutta, on ehdottomasti pelottava. (Ricks 2020.)

Ehdotukset siitä, että tolkun ihmisen harjoittamat avoin keskustelu, rauhallisuus, maltillisuus, muiden ymmärtäminen ja leimaamisen ja yleistämisen lopettaminen voisivat vähentää polarisaatiota, pitää tutkimusten mukaan paikkaansa. Kun keskusteluissa pyritään ymmärtämään toisten näkökulmia, ja kaikki pitävät yhteisestä kunnioituksesta kiinni, voi se vähentää erityisesti ryhmäpolarisaatiota eli affektiivista polarisaatiota. (Dryzek et al. 2019; Leino 2022, 252-253.) Kun oletamme, ajatteleme mustavalkoisesti ja luomme keskusteluun “olet minun puolellani tai minua vastaan” -asetelman, estämme mahdollisuuden oikealle keskustelulle ja syvemmän yhteyden ja ymmärtämisen luomiselle. Rauhallisuus, pyrkimys ymmärtämiseen ja keskusteluun saapuminen ikään kuin “tyhjältä pöydältä” mahdollistaa vastakkainasettelun ja polarisaation vähentämisen ymmärryksen kautta.

Monessa artikkelissa korostetaan myös, kuinka tolkun ihmisyyttä ymmärretty väärin ja oikeasti tolkun ihmisyyys ei tarkoita ääripäiden hyysäämistä. Esimerkiksi Erkki Seppänen selventää asiaa seuraavasti:

Tolkun linja ei ole missään vaiheessa ollut vaatimus käydä dialogiin ääripäiden torkkysuiden kanssa, vaan olemme yksinkertaisesti vastustaneet tavallisten ihmisten esittämien asiallisten ja perusteltujen mielipiteiden ”leirittämistä” sinne toiseen ääripäähän. Oli näkökanta sitten kumpaan suuntaan tahansa. Tarkoitus EI pyhitä keinoja, vaikka pyrkimys olisi hyvään. Toisten ihmisten törkeä käytös ja valheellisuus EI ole lupa toimia itse samalla tavalla.

Myönnettäköön tässäkin kohtaa ja kuten aiemminkin on todettu, että tilanne ei ole mitenkään symmetrinen kahden ääripään vaakakupissa. Sitä emme väitä. Siitä huolimatta kaikenlainen asiaton solvaus on keskusteluilmapiiriä tuhoavaa eikä sitä tule hyväksyä koskaan. Keskustelu monimutkaisista aiheista on muutenkin tarpeeksi haastavaa. (Seppänen 2019.)

Toimittaja Sean Ricks sanoo ymmärtävänsä tolkun ihmisen käsitteeseen kohdistuvan kritiikin, mutta pitää käsitettä tärkeänä: ”Maailmassa on tolkuttomia tapahtumia ja tolkuttomia ihmisiä. Ymmärrän harvinaisen hyvin, että kaikkeen ei tietenkään päde toisaalta–toisaalta-ajattelu ja ihan aina ei tarvitse hyväksyä ‘kultaista keskitietä’.” Ricks kuitenkin toivoo kaikille ihmisille enemmän malttia, harkintaa ja empatiaa myös erimielisiä ihmisiä kohtaan; tolkkua. (Ricks 2020.)

5. Tolkun ihmisyyttä kritisoiva diskurssi

Toinen diskurssi, joka nousi tolkun ihmisyydestä käytävässä keskustelussa esiin oli luonteeltaan käsitteeseen negatiivisesti suhtautuva; tolkun ihmisyyden käsite vähättelee rasismia, ja hyväksyy sen vaikenemalla. Joidenkin mukaan tolkun ihmiset itse ovat rasisteja. Tolkun ihmisyydestä käytävän keskustelun myös nähdään polarisaation vähentämisen sijaan jopa lisäävän sitä.

Eräässä artikkelissa tolkkua ja tolkkukeskustelua kutsutaan muun muassa virukseksi. Tolkun ihmistä siinä puolestaan luonnehditaan seuraavasti:

Tolkun ihminen on se, jolle baarissa naisen päälle käynyt naapurin Reino nyt vain oli vähän liikaa juonut, Reino on kato työtön, sitä täytyy ymmärtää, enkä todellakaan oo rasisti, mutta en oo ihan varma onko mun 12-vuotiaalle mielikuvitustyttäreille hyvä uida samassa hallissa kuin syyrialaiset, joita vastaan mulla ei oo mitään (Lehtola 2016).

Tolkun ihminen nähdään siis henkilönä, joka ei tunnista omia ennakkoluulojaan eikä puutu epäkohtiin vaan vähättelee niitä. Samassa artikkelissa tolkun ihmistä luonnehditaan myös henkilöksi, joka ei pyri tavoittelemaan syvempää älyllistä ymmärrystä yhteiskunnasta, vaan toteaa “[e]i niitä yliopistojakaan silloin tarvita, en minä oo tehnyt mitään tiedolla maailmasta, ja minä oon sentään tolkun ihminen, tuskin tekee muutkaan, sellainen sotkee vain pään. Eikä mitään ilmastonmuutosta ole, kato, tossa on lunta, niin on, kun siltä näyttää.” (Lehtola 2016.) Lehtola ei siis jaa tolkun ihmiseen positiivisesti suhtautuvien näkemystä järkevästä, ennakkoluulottomasta ja älykkäästä tolkun ihmisestä, vaan on muiden kritisoijien kanssa samaa mieltä termin negatiivisista merkityksistä.

Eräässä artikkelissa myös kommentoitiin tutkimusta, jonka alustavissa tuloksissa kävi ilmi, että tolkun ihmiset, eli maltilliset ja poliittiseen keskustaan itsensä sijoittavat ihmiset, kannattaisivat demokratiaa vähemmän kuin “ääripäät”, eivätkä uskoisi demokraattiseen tai vapailla vaaleilla saavutettavaan muutosvoimaan ja kannattaisivat sen sijaan vahvaa johtajaa. Kirjoittajan mukaan tolkun ihmiset on yleisesti ottaen mielletty kuuluviksi poliittiseen keskustaan (edustavathan he sentään

“kultaista keskitietä”) ja demokratian kannattajiksi, mutta kyseisen tutkimuksen mukaan näin ei olisikaan. “Toisin sanoen: itse itsensä ”tolkun ihmisiksi” asemoivat eivät usein ole sitä, mitä he sanovat olevansa. -- Kukaan ei ole vähemmän maltillinen kuin maltilliset.” (Torvinen 2018.) Tolkun ihminen ei siis kaikkien mielessä ole saanut maltillisen, rauhallisen ja ymmärtävän ihmisen merkitystä, vaan jopa päinvastoin.

5.1 Tolkun ihmiset ovat syrjinnän hiljaisia hyväksyjä

Yksi tolkun ihmisyyteen kriittisesti suhtautuvan diskurssin alatyyppejä on näkökulma siitä, että tolkun ihminen on rasismien ja syrjinnän hiljainen hyväksyjä, tai vähintäänkin valmis sulkemaan silmänsä rasismilta ja kääntämään selkänsä syrjintää kohdatessaan. Sama asia, joka nähdään tolkun ihmisyyteen positiivisesti suhtautuvien toimesta positiivisena asiana, maltillisuutena, rauhallisuutena ja kantaottamattomuutena, nähdään kritisoijien toimesta passiivisuutena, pelkuruutena ja myötäilevyytenä.

Eräässä artikkelissa tolkun ihmisiä kritisoitiin muun muassa “passiivisiksi tallukoiksi”, jotka eivät “tuomitse rasismia tai uskalla puolustaa heikompia”, vaan asettavat itsensä muiden yläpuolelle ja asioiden ulkopuolelle. Tolkun ihminen “määrittelee ääripäät omien tarkoituksensa mukaan, asemoi itsensä niiden väliin ja korostaa olevansa oikeassa. Hän ei puutu ja toimi, vaikka pitäisi”. (Kosonen 2020.) Pätkä on hyvä esimerkki tasapuolisuusharhasta ja sen lähisukulaisesta, kompromissiharhasta. Tasapuolisuusharhassa rinnastetaan kaksi vaihtoehtoa samanarvoisiksi (yleensä ääripäiksi) vailla faktapohjaa (Rietdijk & Archer 2021, 2; Jane 2017, 466) ja kompromissiharhassa todetaan, että totuus löytyy näiden kahden näkökulman väliltä kompromissin avulla (Knuuti 2020, 43). Tämä riippumatta siitä, onko toinen “ääripäistä” tieteellisesti tutkimuksissa todistettu tosiasia, kuten ilmastonmuutos, ja toinen mielipide, kuten yhden henkilön väite siitä, että ilmastonmuutos on valtion propagandaa. (Niemi & Jokela 2021, 4.) Tästä hyvänä havainnollistuksena nousee artikkelissa esiin seuraava esimerkki: “Mikko Tuomi

tiivisti Twitterissä: Natsi: Rakennetaan keskitysleiri. Suvakki: Ei rakenneta. Tolkun ihminen: No voidaan rakentaa, mutta vain ihan pieni” (Kosonen 2020). Kahdeksi ääripääksi voidaan siis tässä argumentointivirheessä asettaa mitä vain, mikä luonnollisesti voi synnyttää suuriakin harhaumia ajatteluun.

Oulun yliopiston dosentti ja filosofian apulaisprofessori Jouni-Matti Kuukkanen pohtii, kuinka tolkun ihmisen termi on “pahimmillaan retorinen ansa, joka voi vääristää ymmärryksemme siitä, mikä on äärimmäistä ja mikä ei”;

Jos kuitenkin analysoimme käsitettä ‘tolkun ihminen’ hiukan tarkemmin, tulee selväksi, että pahimmillaan se on retorinen ansa, jonka avulla mikä tahansa kanta saadaan näyttämään maltilliselta ja hyväksyttävältä. Tarkoitan todellakin tätä: mikä tahansa kanta. Strategia on retorisesti seuraavan kaltainen. Määrittele jokin näkemys yhdeksi ääripääksi ja sitä vastustava toiseksi. Tämän akselin keskeltä löytyy ”tolkun ihmisen maltillinen maailmankatsomus”. (Kuukkanen 2018.)

Kuukkanen toteaa, kuinka kompromissit ja molemminpuolinen ymmärrys on usein tärkeää, mutta välillä “binaarinen -- ajattelu on yksinkertaisesti kestävämpää. Kidutus esimerkiksi on kielletty periaatteellisista syistä YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa.” Kuukkasesta on erittäin tärkeää muistaa, kuinka “[j]ärkevyys ei välttämättä löydy keskitielle asettumisesta. On riskialtista hivuttaa periaatteellinen keskustelu harmaalle vyöhykkeelle.” (Kuukkanen 2018). Kuukkasen kuvaama kahden ääripään rakentaminen ja itsensä näiden kahden ääripään keskelle asemoiminen on edellisen kappaleen tapaan malliesimerkki tasapuolisuusharhasta ja kompromissiharhasta. Oikeustieteilijä Antti Jokela ja juristi Johanna Niemelä kuvaavat artikkelissaan kompromissiharhaa seuraavalla tavalla: “Kun esitetään tai rakennetaan kaksi ääripään ajattelutapaa, niiden välistä löytyvä kompromissi tuntuu intuitiivisesti oikealta, vaikka tutkimustieto osoittaisi aivan muuta” (Niemi & Jokela, 2021, 4). Kuukkanen kuvaa esimerkeissään juuri tällaista tasapuolisuusharhan ääripäiden rakentamista ja kompromissiharhan keskelle asettumista todella konkreettisesti. Vaikka kompromissien ja yhteisymmärryksen hakeminen on monissa tilanteissa hyvästä ja auttaa esimerkiksi rauhoittamaan yhteiskunnallista

keskustelua, voi liiallinen kompromissihakuisuus olla jopa todella vaarallista, jos harmaalle vyöhykkeelle aletaan asettaa esimerkiksi ihmisoikeuksia.

Monesta artikkelista nousi esiin mielipide siitä, kuinka monen mielestä tolkun ihmiset mahdollistavat syrjinnän hiljaisuudellaan ja ovat suorastaan välinpitämättömiä väkivallan edessä (mm. Syrjämäki 2020; Martela 2016).

Esimerkiksi laulaja Emma Salokoski kommentoi, että Paretskoin luonnehdinta tolkun ihmisistä vaikenevana enemmistönä ei ole hyvä asia, vaan “tolkun ihmiset ovat osa hiljaista massaa, jotka mahdollistavat väkivaltaliikkeen ja vaarallisen rasismien nousun.” Salokoski myös korostaa, että jos rasismien vastustajat lasketaan “suvakeiksi”, on hän mielellään sellainen. (Määttänen 2016.)

Saku Timosen mukaan taasen tolkun ihmiset “sanovat vastustavansa rasismia, fasismia ja vihapuhetta, mutta eivät koskaan tee mitään asian eteen”:

[Tolkun ihmiset] pistävät päänsä pensaaseen ja huutelevat sieltä ohjeita niille, jotka uskaltavat vastustaa rasismia ja vihapuhetta avoimesti, ja jotka siksi ovat joutuneet maalittamisen ja vihapuheen kohteiksi. He katsovat jotenkin olevansa kaiken tällaisen yläpuolella ja ovat sikäli oikeassa, että kun ei koskaan avaa suutaan, niin saa olla rauhassa. (Timonen 2020.)

Tolkun ihmiseksi itseään nimittävät vastustavat kirjoittajan mukaan fasismia, rasismia ja vihapuhetta, mutta eivät tee mitään asian eteen vaan asettuvat kaiken yläpuolelle huutelemaan muille ohjeita. He näkevät ääripäinä natsin ja ihmisoikeuksien puolustajan, ja asettuvat itse neutraaliksi ja puolueettomaksi tähän väliin. (Timonen 2020.) Tämä on jälleen hyvä esimerkki tasapuolisuusharhan ja kompromissiharhan yhdistelmästä; kirjoittaja kritisoi tolkun ihmisiä ja termin käyttäjiä siitä, että he määrittelevät mielivaltaisesti ääripäiksi natsin ja ihmisoikeuksien puolustajan – vaikka toinen on yleisesti hyväksytty näkökulma ja toinen ei, mikä on merkki tasapuolisuusharhasta (Jane 2017, 466) – ja asettuvat itse keskelle, kultaisen keskitien kulkijoiksi. He profiloivat itsensä ikään kuin neutraaleiksi ja moraalisesti oikeiksi toimijoiksi, ja tulevat toteuttaneeksi

kompromissiharhaa asettumalla kahden eri”arvoisen” ääripään väliin (Niemi & Jokela 2021, 4).

Joidenkin kirjoittajien mukaan tolkun ihmisten hiljaisuus on suoranaista pelkuruutta ja että tolkun ihmiset ovat rasistien ja syrjijöiden myötäilijöitä. Tämän myötäilyn takia “vihapuhe saa leiskua valtoimenaan”, sillä tolkun ihmiset ovat valmiita sulkemaan silmänsä ongelmilta (Nieminen 2020). Poliitiikan toimittaja Yrjö Rautio vertasi kolumnissaan tolkun ihmisiä natsi-Saksassa eläneisiin ihmisiin, jotka mahdollistivat hiljaisella hyväksynnällään natsien valtaannousun ja holokaustin kauheudet. Tavalliset, sivistyneet ihmiset “äänestivät natsit valtaan. Jos he olisivat eläneet nykyaikana, moni olisi kutsunut heitä tolkun ihmisiksi.” Rautio kritisoi mielipiteelliselle keskitielle asettumista: “Monien mielestähän tolkun ihmisiä ovat ne, jotka tuomitsevat yhtä lailla molemmat ”ääripäät”, niin vihan lietsojat kuin vihan torjujat – tai ainakin katsovat muualle, kun pahuus järjestäytyy noustakseen valtaan.” Raution mukaan ääripäistä puhuminen tolkun ihmisyyden keskustelujen yhteydessä on vain vastuun välttelmistä. Hänen mukaansa “[t]olkun ihmisiä ovat vain ne, jotka nousevat vihaa ja pahuutta vastaan.” (Rautio 2020.) Rautio korostaa, että oikeasti tolkullista ei ole tolkun ihmisen kultaiselle keskitielle asettuminen tai “molempien ääripäiden” tuomitseminen, vaan syrjinnän ja vihan yksiselitteinen vastustaminen. Kuten aiemmin mainittu, tällainen ääripäiden mielivaltainen määrittely ja niiden keskelle asettuminen on esimerkki tasapuolisuusharhasta. Tutkimusten mukaan tasapuolisuusharhan esiintyminen mediassa tai julkisessa keskustelussa voi aiheuttaa epävarmuutta ja epäselvyyttä asioiden laidoista (Jenkins & Gomez 2022, 4; Thomas, Tandoc Jr & Hinnant 2016, 152; Dixon & Clarke 2012b). Raution voi nähdä kritisoivan tolkun ihmisyydestä käytävää keskustelua tämän tasapuolisuusharhan aspektin tiimoilta; tolkun ihmisyyden keskusteluissa vihan ja rasismin vastustaminen näyttäytyy äärimmäisenä, ja tämä voi saada ihmiset epävarmoiksi siitä, mikä on oikein, vaikka oikein olisi moraalisesti ainoastaan vihan ja sarron vastustaminen.

5.2 Tolkun ihmiset ovat rasisteja

Toinen tolkun ihmisyyteen kriittisesti suhtautuvan diskurssin alatyyppejä oli mielipide siitä, että tolkun ihmiset eivät pelkästään hiljaisesti hyväksy tai mahdollista rasismia, vaan ovat itse rasisteja.

Esimerkiksi toimittaja Laura Halminen kertoo artikkelissaan, kuinka häntä on nimitelty “rasistiseksi tolkun ihmiseksi” (Halminen 2017). Toimittaja Jyrki Lehtola puolestaan luonnehtii tolkun ihmistä seuraavasti: tolkun ihminen sanoo “enkä todellakaan oo rasisti, mutta en oo ihan varma onko mun 12-vuotiaalle mielikuvitustyttäreille hyvä uida samassa hallissa kuin syyrialaiset, joita vastaan mulla ei oo mitään” (Lehtola 2016). Lehtolan mielipiteeksi voi tämän luonnehdinnan perusteella olettaa hänen pitävän tolkun ihmisiä piilorasisteina, jotka eivät tajua omia ennakkoluulojaan.

Vasemmistoliiton kansanedustajan Merja Kyllösen mukaan fasistit ja rasistit ovat saaneet liikaa määritellä tolkun ihmisen käsitteen sisällön ja siihen liittyvän diskurssin, ja myös maahanmuuttodiskurssin laajemmin. Kyllösen kommentoi, kuinka hänen mielestään “Suomeen on syntynyt ‘hymistelyn kulttuuri’ fasistiseen ja rasistiseen keskusteluun”. Kyllösen mukaan suomalaisessa yhteiskunnassa on “arkipäiväistynyt sellainen keskustelu, että toisesta ihmisestä saa sanoa melkein mitä hyvänsä.” (Teittinen 2017.) Kyllönen arvosteli myös tolkun ihmisen termin “varastamista”:

Annoimme perussuomalaisten määritellä, mistä suomalaisuudessa on kyse -- Suomesta on viime aikoina tullut myös maa, jossa osa sylkee vääränväristen päälle kadulla tai marssii kansallissosialistien riveissä. Ja itseään sivistyneempänä pitävät nyökyttelevät vieressä, että maassa maan tavalla. Ja vielä rosvosivat hienon kainuulaisen sanonnan tolkun ihmisistä aivan vääränlaiseen käyttöön. Tolkku ei ole ikinä tyhmä tai naiivi. (Teittinen 2017.)

Kyllösen mukaan tolkun ihmisyyden keskustelu myötäilee maahanmuutto- ja pakolaiskriittisiä liikaa, ja että he ovat saaneet vapaasti määritellä tolkun ihmisyyteen ja maahanmuuttoon liittyviä diskursseja (Åberg 2017). “Tolkun ihmiset”, eli järkevät

ihmiset on tässä diskurssissa muokattu olemaan maahanmuuttokriittisiä, ja näinollen kaikki muut (maahanmuuttoon myönteisemmin suhtautuvat) ovat tolkkuttomia ja järjettömiä. Tämä on tärkeä huomio diskurssianalyysin metodin kannalta, sillä diskurssit paitsi kuvaavat sosiaalista todellisuutta, mutta myös luovat todellisuutta ja vaikuttavat siihen, mikä nähdään totuutena, radikaalina tai normaalina (Jokinen et al. 1999, 17; Pynnönen 2013, 4-5; Suoninen 2016, 51-52; Kunelius 2003, 255). Kun Kyllönen nostaa esiin kritiikin siitä, että maahanmuuttokeskustelu ja tolkun ihmisyyden diskurssit ovat olleet liian paljon yhden, maahanmuuttoon kriittisesti suhtautuvan ihmisryhmän määriteltävissä, on se myös vaikuttanut ajatuksiimme maahanmuutosta. Tästä hyvänä esimerkkinä on termi ”maahanmuuttokriittinen”, jonka varjolla voidaan sanoa hyvinkin rasistisia ja ksenofobisia kannanottoja, ja puolustautua sanomalla, että henkilö vain on kriittinen ja ottaa maahanmuuttoon liittyvät lieveilmiöt vakavasti.

Maahanmuuttokriittisyydestä on tullut jopa neutraali termi, mikä näkyy tolkun ihmisen termin lanseeranneen Jyri Paretskoinkin määritelmässä tolkun ihmisyydestä: ”Tolkun ihminen osaa keskustella kriittisesti maahanmuuttopolitiikasta”. On tärkeää huomata, millaisia mahdollisia painotuksia eri termien määrittelyjen taustalla on, ja keiden ääni diskursseissa kuuluu.

Kyllönen myös näkee maahanmuuttokeskustelun altistavan vastakkainasettelulle ja kärjistyksille: ”Puhutaan tolkun ihmisistä, ikään kuin olisi olemassa toimijoita, jotka eivät olisi riittävästi kartalla asioista --. [N]yt on huolehdittava siitä, ettei vastakkainasettelu kantaväestön ja maahanmuuttajien välillä syvene.” Kyllösen mukaan vastakkainasettelun rakentaminen ihmisryhmien välille on kuitenkin usein vaivatonta, sillä heikossa asemassa olevat ihmisryhmät on helppo kääntää toisiaan vastaan. Kyllönen korostaa olevansa erittäin huolissaan tällaisesta vastakkainasettelusta, ja kokee sen oleva uhka yhteiskunnalle. (Åberg 2017.) Tällainen ryhmien välinen vastakkainasettelu voi johtaa siihen, että muita kuin omaan viiteryhmään kuuluvia aletaan tarkastelemaan yhä negatiivisemmassa valossa, ja tämä voi puolestaan johtaa affektiiviseen polarisaatioon (Reiljan 2020; Iyengar, Sood & Lelkes 2012). Kiihtyneessä maahanmuuttokeskustelussa piilee siis Kyllösen mukaan suuri riski polarisaation kasvulle.

5.3 Tolkun ihmisyydestä käytävät keskustelut syyllistyvät ääripäistämiseen ja polarisaatioon

Kolmas tolkun ihmisyyteen kriittisesti suhtautuvan diskurssin alatyypeistä on kritiikki siitä, kuinka tolkun ihmisyydestä käytävät keskustelut syyllistyvät ääripäistämiseen ja polarisaatioon, eikä tolkun ihmisyyttä ole ratkaisu vastakkainasetteluun vaan pikemminkin lisää sitä. Monessa kritiikissä on nostettu esiin nimen omaan se, että ei ole olemassa kahta ääripäätä ja tolkun ihmistä, vaan rasistinen ääripää ja tolkun ihminen. Termiä myös syytetään rasismin normalisoinnista.

Esimerkiksi Frans Martelan mukaan tolkun ihmisyyden määrittely kultaiseksi keskitieksi kahden ääripään välille ei ole hyvä, sillä ei ole olemassa kahta ääripäätä: “On tolkun ihmiset ja yksi ainoa ääripää: rikolliset.” Martelan mukaan tolkun ihminen on huono termi, koska se asettaa väkivallan ja vihapuheen sekä niiden vastustamisen kahdeksi ääripääksi. Tämä puolestaan lisää vastakkainasettelua sekä hyväksytyä harmaata aluetta vihapuheen ja väkivallan hyväksymisen ja vastustamisen välissä, vaikka oikeasti vihapuhe ja väkivalta tulisi yksiselitteisesti tuomita. Kirjoittaja kokee, että tolkun ihmisen positiivinen diskurssi antaa olettaa että rasismin vastustajat olisivat jotenkin äärimmäisiä. Martelasta “ei ole mielekästä Paretskoin tavoin väittää, että maahanmuuton puolustajat, jotka ”eivät oikeamielisyytensä puuskassa suostu kuuntelemaan muita”, olisi järjestäytyneeseen väkivaltaan verrattavissa oleva toinen ääripää. (Martela 2016.)

Saku Timonen puolestaan kommentoi, kuinka:

Kolmisen vuotta sitten näistä tolkun ihmisistä puhuttiin paljon, ja sain heistä jo silloin tarpeekseni. Heidän mielestään pahin natsi on toinen ääripää, ja toinen on vaikkapa minun kaltaiseni tyyppi, joka uskoo kansainvälisiin sopimuksiin, perustuslakiin ja muuhun lainsäädäntöön, joilla turvataan yhteiskuntarauha kaikille. Heidän mielestään nämä kaksi ääripäätä tappelevat, ja he itse puolueettomina paheksuvat ja naureskelevat sivussa. (Timonen 2020.)

Kritiikissä voi havaita huomioita siitä, kuinka tolkun ihmisyyden keskusteluissa esiintyvä tasapuolisuusharha voi vaikuttaa esimerkiksi siihen, mitä asioita pidetään äärimmäisinä. Tasapuolisuusharha voi vääristää ihmisten käsityksiä asioista, ja kun

kaksi asiaa, esimerkiksi rasismi ja rasismin vastustaminen, määritellään yhtä äärimmäisiksi tolkun ihmisyyden keskusteluissa, voi se luoda epävarmuutta siitä, mikä olisi oikea toimintatapa esimerkiksi rasismin suhteen (Jenkins & Gomez 2022, 4; Koehler 2016, 24; Thomas, Tandoc Jr & Hinnant 2016, 152). Tämä voi luoda riskin esimerkiksi siitä, että kun ihminen huomaa, että toista henkilöä kohdellaan rasistisesti, hän ei puutu asiaan, sillä ei ole varma siitä, miten asiassa kuuluisi toimia. Pahimmillaan tämä voi jopa lisätä rasismia, ja vähintään mahdollistaa sitä.

Theologian maisterin ja sosiaalietiikan tohtorikoulutettavan Isto Peltomäen mukaan rasismikeskustelussa ei ole kahta ääripäätä ja kultaista keskitietä, vaan ainoastaan rasistit ja ne jotka tuomitsevat rasismin. Peltomäki kuvailee tolkun ihmisen käsitteen kehittymistä ja leviämistä seuraavasti:

[Presidentti Sauli] Niinistö oli jakanut Twitterissä kolumnin, jossa painotettiin, että kahden maahanmuuttokeskusteluun osallistuvan ääripään välissä on tolkun enemmistö. Puhe maahanmuuttokeskustelun ääripäistä omaksuttiin nopeasti poliittiseen keskusteluun. --unohtui sanoa, että suhtautumisessa rasismiin ei ole mitään muuta tolkun mielipidettä kuin olla hyväksymättä sitä. Ihmisen kunnioittamisen ja rasismin välissä ei ole mitään tolkun keskitietä.

“[Erään ohjelman jälkeen alettiin kysyä], mitä tarkoitetaan maahanmuuttokeskustelun toisella ääripäällä, kun toisessa on fasismi. [K]uinka pitkälle ja syvälle huolimaton argumentointi ja kielenkäyttö voi kantaa poliittisessa ja yhteiskunnallisessa keskustelussa -- Eikö osata sanoa, että rasismilla ei pidä olla mitään sijaa suomalaisessa yhteiskunnassa? (Peltomäki 2016.)

Diskurssianalyysissä on tärkeää huomioida se, että kielenkäyttö vaikuttaa ajatteluunne, sillä se luo sosiaalista todellisuutta. Ihmisten ymmärrys sosiaalisista tosiasioista muodostuu niihin liittyvistä diskursseista. (Sotkasiira 2018, 18; Jokinen et al. 2016, 94; Simula 2012, 41; Kunelius 2003, 255.) Kun tolkun ihmisyyden keskustelussa puhutaan jatkuvasti ääripäistä, jotka vallitsevat suomalaisessa yhteiskunnassa, vaikuttaa se myös omaan käsitykseen suomalaisesta yhteiskunnasta. Asiasta tulee ikään kuin itseään toistava profetia, mikä voi pahimmillaan tarkoittaa sitä, että tolkun ihmiseen liittyvät ääripäistävät ja kärjistävät

näkökulmat lisäävät polarisaatiota yhteiskunnassamme. Kun ihmiset käyttävät kieltä määritelläkseen tolkun ihmisen suhteessa ääripäihin, luo se paitsi ääripäistämistä maahanmuuttokeskusteluun, myös erottaa eri ihmisryhmiä, eli kahta ääripäätä sekä tolkun ihmisiä, kauemmas toisistaan, ja luo polarisaatiota myös tällä tavoin (Kekkonen & Ylä-Anttila 2021).

Koska tolkun ihmisen käsitettä on kritisoitu paljon monien ihmisten toimesta, eräässä artikkelissa kysyttiin termin luojaan Jyri Paretskoin mielipidettä kritiikkiin. Artikkelissa nostettiin esiin muutama kriittinen mielipide, joihin Paretskoi vastasi. Esimerkiksi Professori Panu Raatikainen kommentoi, kuinka “avoimen rasistinen muukalaisvihan lietsonta ja sen väkivaltainen ilmentäminen on ääripää, mutta toista ääripäätä ei ole”. Imagen kolumnisti Saku Timonen puolestaan kritisoi, kuinka “tolkun ihmiset sortuvat -- perusteettomaan ääripääajatteluun ja katsovat itse kulkevansa kultaista keskitietä. He olettavat täysin virheellisesti, että maahanmuutto- ja pakolaiskeskustelussa on olemassa enemmän kuin yksi ääripää. Ei ole, on vain juuri meitä tolkun ihmisiä ja sitten on se ääripää.” (Sirén 2016.) Paretskoi vastasi kommentoimalla, kuinka hänenkin mielestään ääripäät -termi tolkun ihmisen määritelmän yhteydessä on hieman huono, sillä “rasistinen ääripää on kaikille selvä, mutta toiselle ääripäälle pitäisi olla nimi. -- Eihän sellaisia ihmisiä oikein ole, jotka suvaitsisivat raiskauksia kenenkään tekemänä ja avaisivat rajat kaikille maahanmuuttajille.” Hän kuitenkin määrittelee, että “toinen ääripää ovat ihmiset, jotka toisen ääripään tavoin ovat ‘valmiita käyttämään jopa väkivaltaa vastustamiaan ihmisiä kohtaan ja pyrkivät vaientamaan ja väheksymään niitä, jotka yrittävät puhua kriittisesti maahanmuutosta ilman rasistisia motiiveja””. Paretskoi kuitenkin pohtii, että tällaista näkökantaa edustavat ihmiset ovat mielipiteissään marginaalista, ja että toiseen, rasistiseen ääripäähän kuuluu huomattavasti enemmän ihmisiä. (Sirén 2016.) Monet kuitenkin kritisoivat termiä edelleen tästä Paretskoin tarkennuksesta huolimatta, sillä käsitteen määritelmän sisältävä ääripäistäminen nähdään tasapuolisuusharhaa, kompromissiharhaa ja polarisaatiota sisältävänä tekijänä. Termi luo edelleen vastakkainasettelua kahden ääripään ryhmän välillä (polarisaatio (Bruns 2019, 9-10; McCoy, Rahman & Somer 2018) ja tasapuolisuusharha (Rietdijk & Archer 2021, 2)), ja profiloii tolkun ihmisyyden

näiden väliin (kompromissiharha (Knuuti 2020, 43)), vaikka korostaakin ääripäiden eri suuruusluokkia. Myöskin se, että Paretskoi asettaa kaksi ääripäitä vastakkain toisen ollessa toista huomattavasti marginaalisempi, voidaan nähdä merkinä tasapuolisuusharhasta, jossa yleiseen keskusteluun otetaan mukaan erittäin marginaalisia näkökantoja (Rietdijk & Archer 2021, 3-4).

Moni kirjoittaja korostaa, kuinka rasismi tulee tuomita yksiselitteisesti, ja kuinka tolkun ihmisyyys luo valheellista tasapainoa eikä vähennä polarisaatiota ja vastakkainasettelua, vaan päinvastoin. Esimerkiksi Frank Martelan kommentoi aiheutta seuraavasti:

Valheellisen tasapainon hakemisen sijasta tarvitaan selkeä rajanveto kriittisyyden ja vihapuheen välille. Maahanmuuttoa saa kritisoida, maahanmuuttajien tekemät rikokset saa tuomita, maahanmuuttajien mahdollisia terrorismiyhteyksiä saa tutkia. Näistä voi olla eri mieltä, mutta demokraattinen yhteiskunta edellyttää, että eri mielipiteistä voidaan keskustella sivistyneesti. -- Suomessa on aika tehdä selkeä linjanveto. Meidän on kansalaisina ja demokraattisen yhteiskunnan puolustajina tuomittava kaikki vihapuhe, väkivalta ja sillä uhkailu. (Martela 2016.)

Åbo Akademin ihmisoikeusinstituutin johtaja ja Turun yliopiston dosentti Elina Pirjatanniemi kommentoi, kuinka esimerkiksi ”[äärioikeistolaista] Pohjoismaista vastarintaliikettä vastustavat tahot ovat saaneet kuulla hakevansa vastakkainasettelua. Tämä on hämmentävää. On nimittäin melko vaikea nähdä mitä muuta tolkun ihminen voisi tehdä kuin vastustaa kansallissosialismia.” (Pirjatanniemi 2018.) Pirjatanniemen mukaan tolkun ihminen ei voi kulkea jonkinlaista keskitietä, vaan tolkullista on ainoastaan kansallissosialismin vastustaminen:

Jos uskoo, että ihmisoikeudet kuuluvat kaikille, kansallissosialismia on vastustettava. Jos uskoo, että rotuoppi on hölynpölyä, kansallissosialismia on vastustettava. Jos uskoo, että seksuaaliset vähemmistöt ovat osa ihmisyyden kirjoa, kansallissosialismia on vastustettava. Jos uskoo parlamentaariseen demokratiaan, kansallissosialismia on vastustettava. Jos kaikki tämä tekee ihmisestä vastakkainasettelua hakevan ääripään edustajan, olen sellainen mieluusti. (Pirjatanniemi 2018.)

Pirjatanniemi kommentoi, kuinka “[y]hteisymmärryksen tavoittelu on yhteiskunnassa tärkeä arvo, mutta kaikkiin tilanteisiin se ei sovi. Jos vastapuoli ilmaisee avoimesti, ettei se kunnioita toisten perus- ja ihmisoikeuksia, yhteisymmärrykseen ei tarvitse pyrkiä. Demokraattista oikeusvaltiota on täysin oikeutettua puolustaa.” (Pirjatanniemi 2018.) Nostoissa näkyy turhautuminen siihen, kuinka pyrkimys liialliseen yhteisymmärrykseen johtaa siihen, että ihmiset eivät välttämättä uskalla tuomita rasismia yksiselitteisesti, vaan alkavat nähdä tuomitsemisen radikaalina, kykenemättömyytenä kompromisseihin ja yleisenä hankaluutena. Tämä on hyvä esimerkki tasapuolisuusharhasta, joka saa ihmiset epävarmoiksi siitä mikä on totta tai oikein (Thomas, Tandoc Jr & Hinnant 2016, 152; Dixon & Clarke 2012b). Kriitikissä nousee esiin, kuinka tällainen epävarmuuden luominen esimerkiksi demokraattisen oikeusvaltion tai ihmisoikeuksien puolustamisen oikeellisuudesta on väärin, ja ainoa “tolkullinen” toimi on puolustaa demokratiaa sekä vastustaa vihapuhetta ja rasismia.

Moni kirjoittaja näkee polarisaation lisäksi huolena sen, että tolkun ihmiset myötäilevät liikaa rasisteja ja että tosiasioiden tunnustaminen ja yhteiset keskustelut olisivat ratkaisu polarisaatioon, ei valheellinen keskittien hakeminen tolkun ihmisyyden kautta.

Eräässä artikkelissa haastatellaan kirjailija-dokumentaristi Elina Hirvosta, joka kertoo olevansa huolissaan siitä, kuinka somekeskusteluissa on niin paljon vastakkainasettelua ja “poteroista huutelua”, ja kuinka jakolinjat ovat levenneet:

Huolestuttavaa -- on, kun vastakkainasettelu kärjistyy liikaa ja yksilön kaikki ominaisuudet päätellään ryhmän jäsenyyden perusteella. -- [S]omekeskustelujen turhauttavain puoli on, että niissä keskitytään liikaa ihmisten ja ihmisryhmien määrittelyyn ja teilaamiseen. ‘Esimerkiksi vuosia kestänyt jankutus siitä, millaisia ovat 'tolkun ihmiset' tai 'ääripäät', vain kärjistää vastakkainasettelua. Sen sijaan pitäisi keskittyä ajatuksiin ja tekoihin.’ (Sarasti 2020.)

Hirvonen on huolissaan siitä, kuinka tolkun ihmisen keskusteluissa jäädään liikaa kiinni termin määritelmiin eikä pyritä ymmärtämään toisia ihmisiä.

Tasapuolisuusharhassa media saattaa uutisoida asioista, kuten tolkun ihmisen

määritelmästä, kahden ääripään välisenä kamppailuna, mikä voi puolestaan viedä huomiota pois olennaisista asioista, kuten rasismista tai yhteiskunnallisen keskustelun ilmapiiiristä (Brüggemann & Engesser 2017, 58).

Politiikan toimittaja Yrjö Rautio nostaa kolumnissaan esiin pelkonsa siitä, kuinka oikeistopopulistien nykyisen tapainen myötäily voi pahimmassa tapauksessa johtaa jopa natsi-Saksan kaltaiseen tilanteeseen:

Tavallisempia, kunnianarvoisia, usein sivistyneitäkin ihmisiä olivat ne saksalaiset, jotka äänestivät natsit valtaan. Jos he olisivat eläneet nykyaikana, moni olisi kutsunut heitä tolkun ihmisiksi. -- Monien mielestähän tolkun ihmisiä ovat ne, jotka tuomitsevat yhtä lailla molemmat ”ääripäät”, niin vihan lietsotat kuin vihan torjujat – tai ainakin katsovat muualle, kun pahuus järjestäytyy noustakseen valtaan.

Ääripäistä puhuminen on vain raukkamainen tapa välttyä itse ottamasta vastuuta. Tolkun ihmisiä ovat vain ne, jotka nousevat vihaa ja pahuutta vastaan. Se on ihmisen moraalisisista velvoitteista suurin. (Rautio 2020.)

Kritiikeissä esiintyy siis yhteinen näkökanta siitä, kuinka tolkun ihmisyyden keskusteluissa esiintyy tasapuolisuusharhaa ja polarisaatiota, tolkun ihmiset vaikenevat epäoikeudenmukaisuutta nähdessään sekä myötäilevät rasismia tai jopa ovat rasisteja itse. Termillä, siihen liittyvillä keskusteluilla ja ilmiöillä pelätään olevan monenlaisia negatiivisia vaikutuksia yhteiskuntaan, sen koetaan tekevän maahanmuuttokeskustelusta hankalaa, ja jopa johtavan yhteiskunnalliseen jakautumiseen ja polarisaatioon.

6. Tolkun ihmiseen turhautunut diskurssi

Kolmas aineistosta esiin noussut tolkun ihmisyyden diskurssi oli käsitteeseen turhautunut ja kyllästynyt diskurssi. Moni tolkun ihmisyyden keskusteluun osallistunut oli huolissaan vastakkainasettelusta, polarisoitumisesta ja ääripäistymisestä, ja turhautunut siitä, miten keskustelussa keskityttiin heidän mielestään epäolennaisiin asioihin, kuten tolkun ihmisen käsitteen määritelmään. Monesta tolkun ihminen on liian kiistanalainen ja polarisoitunut käsite, ja siksi termille pitäisi keksiä uusi, neutraali nimi.

Eräässä artikkelissa Helsingin Sanomien toimittaja Laura Halminen toteaa olevansa hyvin huolissaan yhteiskunnallisesta vastakkainasettelusta ja kuvaa, että häntä syytetään milloin minkäkin ääripään edustajaksi, esimerkiksi “rasistiseksi tolkun ihmiseksi”. Kirjoittaja kokee, että polarisaatio on lisääntynyt yhteiskunnassa, ja se kaventaa keskustelukulttuuria ja ihmisten uskallusta sanoa mielipiteensä ääneen. Artikkelissa Halminen toivoo, että ihmiset kunnioittaisivat toisiaan vaikka olisivatkin hyvin eri mieltä asioista, ja kykenisivät keskustelemaan asiallisesti. (Halminen 2017.) Ainakin tämän artikkelin perusteella voi syntyä sellainen mielikuva, että tolkun ihminen on otettu mukaan polarisoivaksi lyömäaseeksi, eikä sen entisestä merkityksestä ole juuri mitään jäljellä. Polarisaation vähentämiseksi olisi toimittajan mukaan hyvä vähentää kaikenlaista nimittelyä ja syyttelyä, ja tolkun ihminen voisi myös joutua romukoppaan ymmärryksen ja kunnioituksen tieltä.

Kriittisen diskurssianalyysin kannalta mielenkiintoisen näkökulman keskustelusta nostaa esiin muun muassa tolkun ihmisen käsitteen kehittänyt Jyri Paretskoi eräässä haastattelussa: “Kiista tolkun ihmisistä on opettanut -- ainakin sen, miten vahva mutta epätarkka ase sanat voivat olla. Yksittäinen termi on hehtaari-tyyppi: sillä räiskitään kaikkiin suuntiin, mutta jokainen ymmärtää merkityksen omalla tavallaan -- sanat ovat valtaa”. (Kosonen 2020.) Kriittisen diskurssianalyysin kannalta olennaisia kysymyksiä ovat muun muassa se, millaista valtaa erilaisten sanavalintojen, termien merkitysten, vallitsevan merkityksen valinnan ja diskurssien takana on, ja miten erilaiset merkitykset samalle termille piirtävät kuvaa

todellisuudesta ja toisaalta myös luovat todellisuutta (Meyer & Wodak 2009, 2; Blommaert & Bulcaen 2000, 449).

Samassa haastattelussa nostetaan esiin myös toinen kriittisen diskurssianalyysin näkökulmasta tärkeä näkökulma: “Jyri Paretskoi sanoo itse olevansa etuoikeutettu. Hänellä on kykyä keskusteluun ja turvattu asema. Se ei ole pelkästään omaa ansiota. Sellaiseen asemaan pääsee helpommin, kun elää turvallisen lapsuuden ja pärjää koulussa.” (Kosonen 2020.) Kriittinen diskurssianalyysikin kysyy, kenellä on valtaa ja resursseja osallistua keskusteluun ja määrittellä termit, joilla puhumme? Miten tämä vaikuttaa keskusteluihin? Mitä näiden keskustelujen ulkopuolelle jää? (Meyer & Wodak 2009, 2; Blommaert & Bulcaen 2000, 449)

6.1 Tolkun jälkeen

Monessa tolkun ihmisen käsitteeseen turhautuneesti suhtautuvassa diskurssissa esiintyneistä artikkeleista nosti esiin syitä sille, miksi ei halua käyttää kyseistä termiä tai miksi on turhautunut tai miksi keskustelussa keskitytään väärin asioihin. Esimerkiksi runoilija Juho Nieminen kommentoi kolumnissaan, kuinka “tolkun ihmisestä on ehtinyt tulla voimallisia tunteita herättävä sana, jota monet eivät voi sietää” (Nieminen 2020). Myös käsitteen lanseerannut Jyri Paretskoi korostaa eräässä haastattelussaan, kuinka on edelleen tolkun ihminen, mutta ymmärtää myös käsitteeseen kohdistuneen kritiikin. Hän pohtii, kuinka määrittelisi tolkun eri tavalla kuin ennen; “[v]älittäisin ääripää-sanan käyttöä. Siitä monet provosoituivat. Ja tolkun miellän metodiksi: tarkastellaan asiaa eri kanteilta ja yritetään ymmärtää erilaisia mielipiteitä.” (Kosonen 2020.) Tolkun ihmisen termi on, kuten edellisten kappaleiden puolustuksesta ja kritiikistä voi havaita, herättänyt voimakkaita mielipiteitä puolesta ja vastaan, ja mielipiteet ovat ääripäistyneet melko voimakkaasti, minkä voi nähdä merkinä polarisaatiosta yhteiskunnallisessa keskustelussamme. Myös Paretskoin itse mainitsema ääripäät -termi on havainnollistus paitsi yhteiskunnallisesta polarisaatiosta, jota vastaan termi nousi, myös termi, joka synnytti tolkun ihmistä koskevissa keskusteluissa paljon

vastakkainasettelua, kiistelyä ja polarisaatiota. (Dimaggio, Evans & Bryson 1996, 693; Sartori 1976, 135.) Mieli-piteet eroavat toisistaan paitsi maahanmuuttoa koskevassa keskustelussa, myös tolkun ihmisyyttä koskevassa keskustelussa, mikä on johtanut monen turhautumiseen koko käsitteeseen, ja halun siirtyä keskusteluissa eteenpäin.

Miten tolkun käsite sitten on muovautunut nykyiselleen? Kriittisen diskurssianalyysin yhtenä tärkeänä periaatteena on pohtia diskurssien muodostumista ja muodostumiseen vaikuttavia seikkoja. Kotimaisten kielten keskuksen Kotuksen johtaja Pirkko Nuolijärvi pohtii eräässä haastattelussa, kuinka tolkun ihmisyyden termi voi kehittyä: “Yleensä -- jos joku vaikutusvaltainen henkilö käyttää jotakin sanaa tai sanontaa, se elää hetken aikaa hyvin vahvasti kaikkien puheessa ja tarttuu edelleen --. [S]anat voivat kuluu, jos niitä viljellään puheessa liikaa. Toisaalta sanat alkavat elää ja muotoutua uuteen malliin.” (Virtanen 2016.) Filosofian tohtori Sami Syrjämäki jalostaa ajatusta edelleen pohtien artikkelissaan, kuinka kaikki kannanotot tolkun ihmisyyteen liittyen ovat melko yksipuolisia. Syrjämäki kritisoi tolkun ihmisyydestä keskustelevia siitä, että he eivät usein näe omia painotuksiaan ja lähtökohtiaan jotka saattavat vaikuttaa heidän käsityksiinsä esimerkiksi maahanmuutosta. Syrjämäen mukaan tolkun ihmisyyden käsitteen merkityksestä käydään keskustelua ja kamppailua.

Pyrittäessä palauttamaan poliittisen keskustelun keskeisten käsitteiden merkitys niiden sanakirjamääritelmiin keskustelun poliittinen luonne kadotetaan. Tarkastelun kohteena tulisi sanakirjan sijaan olla se, kuinka ja minkälaisissa yhteyksissä käsitteitä käytetään. Toisaalta yritykset palauttaa keskustelu sanakirjamääritelmiin saattavat olla retorisia siirtoja, joilla kiistan toisen osapuolen argumentit pyritään osoittamaan epärelevanteiksi. -- Positiivisia sanakirjamerkityksiä kantavat käsite, tolkkua, ja sen johdannaiset, tolkun ihminen ja tolkun tie, ovat siis poleemisia poliittisia käsitteitä, jotka muokkaavat vuoropuhelua sanakirjamääritelmät ylittäen. (Syrjämäki 2020.)

Syrjämäki korostaa siis, kuinka tolkun ihmisen termistä keskusteltaessa unohtuu se, että käsitteet muovautuvat jatkuvasti. Hän myös korostaa, kuinka on keskustelijoiden on tärkeää ymmärtää, kuinka heidän omat näkemyksensä vaikuttavat siihen, miten he näkevät tolkun ihmisen termin ja suhtautuvat siihen, ja

mihin suuntaan he lähtevät kehittämään diskurssia aiheesta. Kriittisessä diskurssianalyysissä on tärkeää huomata esimerkiksi ideologinen kamppailu termien merkityksestä ja se, millaisia erilaisia ideologioita ja valtasuhteita eri määritelmien taustalla voi olla (van Dijk 2008, 1–2; Pynnönen 2013, 28-29). Voidaan huomata, että kamppailu tolkun ihmisyyden termin määritelmistä ja diskursseista on käynyt hyvin kuumana, ja ihmisillä voi olla täysin päinvastaisia näkemyksiä termin merkityksestä. Termillä on sekä positiivisia että negatiivisia konnotaatioita, eikä yksi tietty diskurssi termin merkityksestä vaikuta nousseen muiden yläpuolelle. Yhtä mieltä voidaan kuitenkin olla siitä, että tolkun ihmisyyteen liitetään edelleen monenlaisia yhteiskunnallisia ja poliittisia merkityksiä, ja termi määritelmä on edelleen todella kiistelty.

6.2 Tolkulle uusi nimi

Tolkun ihmisyyteen turhautuneesti suhtautuvasta keskustelusta nousi esiin myös uusia termejä, joita voisi käyttää tolkun ihmisen termin sijaan, jotta keskustelu keskittyisi termien ehdottajien mielestä olennaisiin asioihin. Juho Nieminen ehdottaa kolumnissaan, että koska tolkun ihmisen käsite herättää nykyään niin voimakkaita tunteita, voitaisiin alkaa puhua sen sijaan “maltin ihmisestä”. Niemisen luonnehdinnan mukaan “[m]altin ihminen vetää syvää henkeä ja sitten hän kaikessa rauhassa sulkee laitteen ja lähtee kävelyille. Jos maltin ihminen näkee jotain rikollista, hän yksinkertaisesti ilmoittaa siitä ylläpidolle, -- eikä lähde mainostamaan -- kavereilleen, että ”kuulkaahan miten tyhmän mielipiteen tänään kohtasin netissä!” Niemisen mukaan maltin ihminen ymmärtää, että negatiivisuuteen, kärjistäviin mielipiteisiin ja trollaukseen mukaan lähteminen antaa sille vain näkyvyyttä, eikä lähde tällaiseen huuteluun mukaan vaan ottaa rauhallisesti. (Nieminen 2020.) Maltin ihmisen toimintaperiaate noudattaa siis pitkälti samaa logiikkaa kuin tolkun ihmisen, ja myös Nieminen korostaa ymmärryksen pyrkivän, rauhallisen ja monipuolisen keskustelun polarisaatiota ja vastakkainasettelua vähentävää vaikutusta (Dryzek et al. 2019; Leino 2022, 252-253).

Myös Oskari Onninen kommentoi artikkelissaan, kuinka hän itse pitää tolkun ihmisen käsitteestä, mutta koska “klikkivasemmisto” on “kaapannut” termin käyttämään rasismien normalisointia, ehdottaa kirjoittaja tolkun ihmisyyden tilalle “Saision-Niinistön doktriinia”, koska Saisio ja Niinistö puhuivat artikkelin kirjoittamisen aikaan maltillisuuden ja ymmärtämisen puolesta. Onnisen mukaan Saision-Niinistön doktriiniin kuuluu tärkeinä arvoina muiden näkökantojen ymmärtämiseen pyrkiminen, maltillisuus ja arvokkuus. Lisäksi Onnisen doktriinissa on tärkeää ymmärtää, kuinka “[j]ulkinen keskustelu globalisaation aikana on väistämättä ja luonnostaan sekasortoa eikä harmoniaa.” Julkisella keskustelulla on myös doktriinin mukaan aina ääripäät, jotka tunnistaa siitä, että ne uskovat “tarkoituksen pyhittävän keinot” eivätkä “myönnä keinojensa ongelmia”. Onnisen mukaan “ääripäiden väliin jäävät kyllä uskovat ihmisoikeuksiin ja oikeusvaltioon mutta pitävät järkevimpänä olla hiljaa” keskustelun sekasorrosta ja ääripäiden käytöksestä johtuen. Onnisen mukaan maahanmuuttokeskustelun tämänhetkiset ääripäät ovat rasistit sekä “klikkivasemmisto” ja “vasemmistotuomioistuin”, jotka tuomitsevat muita eivätkä yritä ymmärtää muiden näkökantoja. (Onninen 2017.) Onnisen esimerkissä voidaan nähdä polarisaatiota, kun hän kertoo vasemmistosta, joka ei kykene ymmärtämään muiden ryhmien näkökulmia. Affektiiviseen polarisaatioon kuuluu se, kuinka eri viiteryhmiin kuuluvat liikkuvat kauemmas muista viiteryhmistä eivätkä enää ymmärrä toisiaan, vaan suhtautuvat negatiivisesti muihin (Stavrakakis 2018). Toisaalta Onnisen omasta kirjoituksesta voi nähdä saman muihin viiteryhmiin negatiivisesti suhtautumisen, kun hän puhuu kärjistäen “klikkivasemmistosta” ja “vasemmistotuomioistuimesta”, ja suhteutuu näin ollen väheksyvästi vasemmistolaiseen viiteryhmään.

7. Johtopäätökset

Edellä olivat pro gradu -tutkielmani tulokset. Tässä luvussa pohdin vielä tutkimustuloksia sekä mahdollisia jatkotutkimuksen kohteita ja aiheita.

7.1 Loppupohdinta

Lähdin tutkimaan pro gradu -tutkielmassani tolkun ihmisyydestä käytäviä keskusteluja tasapuolisuusharhan ja polarisaation teorioiden näkökulmasta diskurssianalyysin menetelmän avulla, kriittisen diskurssianalyysin suuntaan kallistuen.

Tutkimuskysymykseni oli: “Millaisia diskursseja tolkun ihmisyyden keskusteluissa esiintyy ja miten niitä voi analysoida tasapuolisuusharhan ja polarisaation näkökulmasta?”

Tolkun ihmisyyteen suhtautuvia diskursseja oli monenlaisia, ja käsite herätti selvästi paljon keskustelua. Yksikään määritelmä tai diskurssi ei noussut selkeästi muiden yläpuolelle, vaan termin määritelmästä vaikutetaan edelleen käytävän kamppailua. Termiin liitetään sekä negatiivisia että positiivisia merkityksiä, ja se kiedotaan mukaan monenlaisiin yhteiskunnallisiin ja poliittisiin keskusteluihin.

Aineistoa tarkastelemalla tolkun ihmisyyden keskusteluista pystyi erottamaan kolme erilaista diskurssia; tolkun ihmisen käsitettä puolustava ja siihen liittyvään keskusteluun positiivisesti suhtautuva diskurssi, käsitettä kritisoiva ja keskusteluun negatiivisesti suhtautuva diskurssi sekä käsitteeseen ja siihen liittyvään keskusteluun turhautunut diskurssi.

Tolkun ihmiseen positiivisesti suhtautuva diskurssi näki tolkun ihmisyyden vähentävän polarisaatiota ja vastakkainasettelua, ja koki tolkun ihmiset rauhallisena, maltillisena ja hiljaisena enemmistönä. Termin käyttöä kannatettiin, ja moni koki samaistuvansa tolkun ihmisen käsitteeseen. Tolkun ihmistä luonnehdittiin

suomalaisen kansanluonteen edustajana, ja jopa silloinen tasavallan presidentti Sauli Niinistö otti termin käyttöönsä.

Kun diskurssia tarkasteli tasapuolisuusharhan ja polarisaation teorioiden avulla, pystyi havaitsemaan, että tolkun ihmisyyden puolustajat pyrkivät termin avulla vähentämään vastakkainasettelua ja polarisaatiota, ja luomaan tolkun ihmisyydestä vastavoiman ääripäille. Monet esimerkiksi korostivat rauhallisen, avoimen ja muita ymmärtämään pyrkivän keskustelun merkitystä polarisaation vähentämisessä. Toisaalta ääripäistä puhuessaan tolkun ihmisyyden kannattajat saattoivat myös syyllistyä tasapuolisuusharhaan ja polarisaatioon, kun suurin osa suomalaisista esitettiin kuuluvan tolkun ihmisiin ja ajattelevan tietyllä tavalla esimerkiksi maahanmuutosta. Myös tolkun ihmisyyden käsitteen luominen suhteessa ääripäihin ja tolkun ihmisen mielipiteen esittäminen neutraalina, ja “suvakkien” ja rasistien mielipiteet äärimmäisinä voivat lisätä polarisaatiota ja olla esimerkkejä tasapuolisuusharhasta, minkä myös käsitettä ja siihen liittyvää keskustelua kritisoivat nostivat esille.

Tolkun ihmiseen kriittisesti suhtautuva diskurssi puolestaan näki, että tolkun ihmiset hyväksyvät hiljaisuudellaan rasismia ja syrjinnän. Kriitikot näkivät tolkun ihmisen asettuvan yhteiskunnallisen keskustelun yläpuolelle, ikään kuin neutraaliin asemaan, vaikka epäoikeudenmukaisuuden edessä ei kriitikoiden mukaan voi pysytellä neutraalina. Kriitikot kokivat, että tolkun ihmisyyden käsite ja tolkun ihmiset eivät vähennä yhteiskunnan polarisaatiota tai vastakkainasettelua, vaan pikemminkin lisäävät sitä.

Kun diskurssia tarkasteli tasapuolisuusharhan ja polarisaation teorioiden avulla, voitiin nähdä käsitteeseen ja keskusteluun negatiivisesti suhtautuvien henkilöiden kritisoivan tolkun ihmisyyteen liittyvissä keskusteluissa esiintyvää tasapuolisuusharhaa. Kritisoijat kommentoivat muun muassa tolkun ihmisten usein määrittelevän ääripäät mielivaltaisesti, ja luoden näin keskitien asioille, joilla ei pitäisi keskitietä olla, kuten syrjinnälle ja rasismille. Tasapuolisuusharhan esiintyminen voi kriitikoiden mukaan pahimmillaan lisätä riskiä polarisaation

kasvulle, kun käsitteeseen liittyvän keskustelun ja käsitteen määritelmän sisältämä ääripäistäminen lisää vastakkainasettelua.

Tolkun ihmisen käsitteeseen ja keskusteluun turhautuneessa diskurssissa ihmiset taasen olivat sitä mieltä, että tolkun ihmisyydestä käytävissä keskusteluissa keskitytään liikaa riitelemään tolkun ihmisen käsitteen määritelmästä eikä esimerkiksi käydä rakentavaa keskustelua yhteiskunnallisesta ilmapiiristä tai mielipiteiden kärjistymisestä. Heistä tolkun ihmisen käsitteestä ja keskustelusta on tullut liian polarisoitunutta, ja keskustelun tulisi siirtyä jo muihin aiheisiin. Osa myös ehdotti tolkun ihmisen käsitteelle uutta nimeä keskustelun neutraloimiseksi.

Kun diskurssia tarkastelee polarisaation ja tasapuolisuusharhan teorioiden kautta, voi havaita, kuinka itse tolkun ihmisen käsite on polarisoitunut ja siitä käytävät keskustelut ja erilaiset määritelmät sisäistävät tasapuolisuusharhaa. Myös käsitteen käyttäminen ja siitä käytävät keskustelut voivat lisätä ääripäistymistä ja polarisaatiota. Tolkun ihmisen termi ja käsite luotiin vastustamaan yhteiskunnallisen keskusteluilmapiirin polarisaatiota, mutta kompastuttuaan tasapuolisuusharhaan ja ääripäistämiseen useissa keskusteluissa, on se myös itse liittynyt osaksi polarisoivaa ja polarisoitunutta keskustelua.

7.2 Mahdollinen jatkotutkimus

Huomasin tutkimusta tehdessäni, että monissa artikkeleissa viitattiin keskusteluun, jota sosiaalisessa mediassa käydään tolkun ihmisyydestä. Rajasin itse tutkimuksessani sosiaalisen median aineistoni ulkopuolelle, sillä minulla ei ole vielä kovin paljon kokemusta tutkimuksenteosta, ja koen, että sosiaalinen media alustana on melko haastava tutkittava. Olisi kuitenkin mielenkiintoista lähteä tarkastelemaan sosiaalisessa mediassa käytäviä keskusteluja, sillä oma oletukseni on, että sosiaalisen median keskustelu on välillä melko kärkeästä ja kärjistävää, joten tasapuolisuusharha ja polarisaatio voisivat tulla sosiaalisen median keskusteluissa vielä selkeämmin

esiin. Sosiaalisessa mediassa myös suurempi joukko ihmisiä kaikenlaisista taustoista pääsee keskustelemaan asioista, jolloin mielipiteiden otos olisi laajempi.

8. Lähdeluettelo

8.1 Aineisto

Aamulehti (2016) Tasavallan presidentti antoi tukensa ”tolkun ihmisille” ja Selänteen kannanotolle maahanmuuttajista. *Aamulehti*, haettu 24.5.2023, julkaistu 30.1.2016 [<https://www.aamulehti.fi/kotimaa/art-2000007341775.html>]

Aamuset (2016) Turussa ”tolkun ihmisten” kynttiläkulkue rauhan puolesta. *Aamuset*, haettu 12.6.2023, julkaistu 12.2.2016 [<https://aamuset.fi/artikkeli/1613620384>]

Halminen, Laura (2017) Toisille edustan rasistia, toisille suvakkia – Tohtiiko tässä enää olla mitään mieltä? *Helsingin Sanomat*, haettu 23.5.2023, julkaistu 19.6.2017 [<https://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-2000005259789.html>]

Heino, Jasmin (2016) Presidentin päivitys nosti Tolkun ihmiset ilmiöksi – Kirjailija: "Niitä asioita sietääkin pohtia". *MTV*, haettu 23.2.2023, julkaistu 01.02.2016 [<https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/presidentin-paivitys-nosti-tolkun-ihmiset-ilmioksi-kirjailija-niita-asioita-sietaakin-pohtia/5716548#gs.ye6boi>]

Kosonen, Laura (2020) Kirjailija sai aikaan somekohun kahdella sanalla – Jyri Paretskoi uskoo yhä tolkun ihmiseen, mutta löytää sen nyt yllättävästä paikasta. *Yle*, haettu 24.5.2023, julkaistu 1.2.2020 [<https://yle.fi/a/3-11185504>]

Kumpula, Jonna (2019) Suomalaisesta politiikasta on tullut riitaisa sotatanner – presidentti Niinistöstä kyseessä on äärimmäisen vaarallinen tilanne: "Moni käyttää räväkkää kieltä päästäkseen esiin". *MTV*, haettu 23.2.2023, julkaistu 14.12.2019 [<https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/suomalaisesta-politiikasta-on-tullut-riitaisa-sotatanner-sauli-niinistosta-kyseessa-on-aarimmaisen-vaarallinen-tilanne-moni-kaytta-a-ravakkaa-kielta-paastakseen-esiin/7660700#gs.ye6bmh>]

Kuukkanen, Jouni-Matti (2018) Tolkun ihminen on tolkuton käsite. *Oulun yliopisto*, haettu 12.6.2023, julkaistu 20.3.2018 [<https://www oulu.fi/fi/blogit/science-arctic-attitude-fi/tolkun-ihminen-tolkuton-ka-site>]

Lehtola, Jyrki (2016) Onks bileet, tolkun ihminen? *Iltta-Sanomat*, haettu 24.5.2023, julkaistu 6.2.2016 [<https://www.is.fi/kotimaa/art-2000001113442.html>]

Martela, Frank (2016) Tolkun ihminen hyväksyy vihapuheen ja väkivallan. *Keskisuomalainen*, haettu 12.6.2023, julkaistu 25.9.2016 [<https://www.ksml.fi/teemat/2542959>]

Mikola, JP (2021) Terrorismin leimasta tuli Kankaanpäälle vuosien päänsärky – häviäjänä on tolkun ihminen. *Kankaanpään seutu*, haettu 12.6.2023, julkaistu 31.12.2021 [<https://www.kankaanpaanseutu.fi/elamanmeno/art-2000008507092.html>]

Määttänen, Juuso (2016) Suosikkilaulaja Emma Salokoski: ”Minä sanoudun irti tolkun ihmisyydestä”. *Iltalehti*, haettu 24.5.2023, julkaistu 5.2.2016 [<https://www.iltalehti.fi/viihde/a/2016020521074138>]

Nieminen, Juho (2020) Kolumni: Tolkun ihminen ei saa suunvuoroa. *Joutsenon lehti*, haettu 12.6.2023, julkaistu 28.1.2020 [<https://www.joutsenolehti.fi/paakirjoitus-mielipide/4018739>]

Onninen, Oskari (2017) Koska tolkkua on kaapattu, kutsuttakoon maltillisuutta Saision–Niinistön doktriiniksi. *Helsingin Sanomat*, haettu 23.5.2023, julkaistu 18.6.2017 [<https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000005257462.html>]

Paretskoi, Jyri (2016) Tolkun ihmiset. *Iisalmen Sanomat*, haettu 23.5.2023, julkaistu 28.1.2016 [<https://www.iisalmensanomat.fi/paakirjoitus-mielipide/2920053>]

Peltomäki, Isto (2016) Huomio: Rasismia ei voi tolkusti hyväksyä. *Sosiaalietiikka.fi*, haettu 12.6.2023, julkaistu 7.3.2016 [<https://blogs.helsinki.fi/socialethics/2016/03/07/huomio-rasismia-ei-voi-tolkusti-hyvaksya/>]

Pirjatanniemi, Elina (2018) Kansallissosialismia pitää vastustaa. *Turun Sanomat*, haettu 24.5.2023, julkaistu 14.08.2018 [<https://www.ts.fi/puheenvuorot/4050739>]

Rautio, Marjatta (2017) Tutkimus: Suomalaiset pelkäävät leimautumista rasisteiksi tai suvakeiksi – omaa mielipidettä ei uskalleta kertoa. *Yle*, haettu 18.7.2023, julkaistu 21.3.2017 [<https://yle.fi/a/3-9521326>]

Rautio, Yrjö (2020) Natsi-Saksassa tolkun ihmiset päätyivät Auschwitzin kuolemanleirille. *Helsingin Sanomat*, haettu 23.5.2023, julkaistu 31.1.2020 [<https://www.hs.fi/politiikka/art-2000006390405.html>]

Ricks, Sean (2020) Sean Ricks: Tämän vuoksi tarvitsemme taas Tolkun ihmistä. *Yle*, haettu 23.5.2023, julkaistu 18.11.2020 [<https://yle.fi/a/3-11642062>]

Sabanadesan, Rajkumar (2021) Rajkumar Sabanadesanin kolumni: Maahanmuuttokeskustelun ääripäitä yhdistävät ylimielisyys ja väärät oletukset. *Yle*, haettu 23.5.2023, julkaistu 12.9.2021 [<https://yle.fi/a/3-12088727>]

Sarasti, Kristiina (2020) Someroihut aisoihin. *Helsingin Sanomat*, haettu 10.6.2023, julkaistu 3.2.2020. [<https://www.hs.fi/nyt/art-2000006393593.html>]

Seppänen, Erkki (2017) Tolkua uuninpankolle. *Uusisuomi*, haettu 12.6.2023, julkaistu 28.2.2017 [<https://puheenvuoro.uusisuomi.fi/erkkiseppnen/232349-tolkua-uuninpankolle/>]

Sirén, Vesa (2016) Rasistisen ääripään vastakohdalta puuttuu nimi, sanoo presidentti Niinistön kehuman ”tolkkutekstin” kirjoittaja. *Helsingin Sanomat*, haettu 23.5.2023, julkaistu 3.2.2016 [<https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000002883816.html>]

STT (2016) Sipilä kehuu presidentti Niinistön puhetta: Tolkun ihmisen näkökulma. *Iltä-Sanomat*, haettu 24.5.2023, julkaistu 4.2.2016 [<https://www.is.fi/kotimaa/art-2000001111856.html>]

Syrjämäki, Sami (2020) Päästäänkö tolkusta koskaan. *Etiikka.fi*, haettu 12.6.2023, julkaistu 20.1.2020 [<https://etiikka.fi/paastaanko-tolkusta-koskaan/>]

Teittinen, Paavo (2017) Presidenttikampanjansa avannut Merja Kyllönen puuttuisi syrjivään puheeseen eduskunnassa: ”Vaikka viikon palkka pois tai kuukauden pidätys eduskuntatyöstä”. *Helsingin Sanomat*, haettu 23.5.2023, julkaistu 18.11.2017 [<https://www.hs.fi/politiikka/art-2000005454808.html>]

Timonen, Saku, Uuninpankkopoika (2020) Närkästäystä, silakoita ja tolkun ihmisiä. *Apu*, haettu 12.6.2023, julkaistu 4.1.2020

[<https://blogit.apu.fi/uuninpankkopoikasakutimonen/2020/01/04/narkastysta-silakoita-ja-tolkun-ihmisia/>]

Torvinen, Pekka (2018) Kolumni: ”Tolkun ihmiset” kannattavat demokratiaa vähemmän kuin ”ääripäät” Euroopassa ja USA:ssa, sanoo uusi analyysi – Mieleen palasi 110-vuotias demokratian uskontunnustus. *Helsingin Sanomat*, haettu 25.5.2023, julkaistu 28.5.2018 [<https://www.hs.fi/nyt/art-2000005697797.html>]

Virtanen, Jarno (2016) Viikonlopun trendisana: Presidentin jakama kirjoitus päästi hokeman valloilleen, mutta mistä tolkkua on peräisin? Yle, haettu 24.5.2023, julkaistu 31.1.2016 [<https://yle.fi/a/3-8638380>]

Waris, Olli (2018) Sauli Niinistö kiisti Ylen tentissä puhuneensa ääripäistä - käytti termiä maanpuolustuskurssin avajaisissa. *Iltalehti*, haettu 24.5.2023, julkaistu 16.1.2018 [<https://www.iltalehti.fi/politiikka/a/201801162200670898>]

Åberg, Matias (2017) Vasemmiston Kyllönen kritisoi presidentti Niinistön puheita tolkun ihmisistä. *Etelä-Suomen Sanomat*, haettu 24.5.2023, julkaistu 12.11.2017 [<https://www.ess.fi/paikalliset/210877>]

8.2 Tutkimuskirjallisuus

Abramowitz, Alan I. & Saunders, Kyle L. (2008) Is polarization a myth? *The Journal of Politics*, 70(2), 542–555.

Berger, Peter L. & Luckmann, Thomas (1994) *The Social Construction of Reality*. Anchor Books.

Blommaert, Jan & Bulcaen, Chris (2000) Critical Discourse Analysis (Annual Reviews Anthropol, 29, 447–466.)

[https://www.annualreviews.org/doi/pdf/10.1146/annurev.anthro.29.1.447?casa_to

[ken=aRCyUP-KRlEAAAAA:-cHxZ-LWIwizJya_Z9sIk-d7TGUof4p7ZdWd4WlXAt79xVTuZR-JUQYvhj41z8RcfwPIf_F8l_bQow\]](#)

Blommaert, Jan (2005) *Discourse*. Cambridge University Press

Bruns, Axel (2019) Filter bubble. *Internet Policy Review: Journal of Internet Regulation*, 8(4), 1–14. [<https://policyreview.info/concepts/filter-bubble>]

Brüggemann, Michael; Engesser, Sven (2017) Beyond false balance: How interpretive journalism shapes media coverage of climate change. *Global Environmental Change*, Volume 42, January 2017, Pages 58-67.

[<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0959378016305209>]

Bucholtz, Mary (2003) Theories of Discourse as Theories of Gender: Discourse Analysis in Language and Gender Studies. Teoksessa Janet Holmes, Miriam Meyerhoff (toim.) *The Handbook of Language and Gender*. Lontoo: Blackwell, 43-68.

Clarke, Christopher E. (2008) A Question of Balance – The Autism-Vaccine Controversy in the British and American Elite Press. *Science Communication*, Volume 30, Number 1, September 2008, 77-107.

[<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1075547008320262>]

van Dijk, Teun (2008) *Discourse and Power*. New York: Palgrave Macmillan.

Dimaggio, Paul; Evans, John & Bryson, Bethany (1996) Have American's Social Attitudes Become More Polarized? *American Journal of Sociology*, 102(3), 690-755.

[<https://www.jstor.org/stable/2782461>]

Dixon, Graham N. & Clarke, Christopher E. (2012a) Heightening Uncertainty Around Certain Science: Media Coverage, False Balance, and the Autism-Vaccine Controversy. *Science Communication* 35(3) 358–382.

[<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1075547012458290>]

Dixon, Graham & Clarke, Christopher (2012b) The effect of falsely balanced reporting of the autism–vaccine controversy on vaccine safety perceptions and behavioral

intentions. *Health Education Research*, Volume 28, Issue 2, 352–359

[<https://doi.org/10.1093/her/cys110>]

Dryzek, John S.; Bächtiger, André; Chambers, Simone; Cohen, Joshua; Druckman, James N.; Felicetti, Andrea; Fishkin, James S.; Farrell, Davis M.; Fung, Archon; Gutmann, Amy; Landemore, Hélène; Mansbridge, Jane; Marien, Sofie; Neblo, Michael A.; Niemeyer, Simon; Setälä, Maija; Slothuus, Rune; Suiter, Jane; Thompson, Dennis & Warren, Mark E. (2019) The crisis of democracy and the science of deliberation. *Science*, 363:6432, 1144–1146.

[<https://doi.org/10.1126/science.aaw2694>]

Ekonen, Marianne; Eskola, Anne; Hakola, Liinamaaria; Forsström-Tuominen, Heidi; Jantunen, Sami & Koivisto, Tapio (2016) *Tee tästä nyt tolkkua! Tolkunteko suomalaisissa yrityksissä*. Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy.

[<https://www.vttresearch.com/sites/default/files/pdf/technology/2016/T269.pdf>]

Esteban, Joan & Ray, Debraj (1994) On the Measurement of Polarization.

Econometrica, 62:4, 819–851.

Fairclough, Norman (1997) *Miten media puhuu*. Tampere: Vastapaino

Fairclough, Norman (2010) *Critical discourse analysis. The critical study of language*. New York: Routledge.

Fairclough, Isabela & Fairclough, Norman (2012) *Political discourse analysis. A method for advanced students*. London: Routledge

Frig, Meri & Uusitalo, Niina (2021) Vastuullisuusviestintä pirullisessa ilmastokriisissä. *Tampereen yliopisto: ProCom - Viestinnän ammattilaiset ry*, haettu 13.6.2023, julkaistu 8.6.2021.

[<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/137224/vastuullisuusviestinta.pdf?sequence=1>]

Foucault, Michel (1977) *Discipline and punish: The birth of the prison*. Penguin Books.

Grechyna, Daryna (2016) On the determinants of political polarization. *Economics Letters*, 144, 10-14.

[<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0165176516301288>]

Hall, Stuart (toim.) (1997) *Representation: Cultural representations and signifying practices*. SAGE Publications

Hautakangas, Mikko; Ahva, Laura & Haara, Paula (2018) *Sovittelujournalismin käsikirja*. Tutkimuskeskus COMET, Viestintätieteiden tiedekunta COMS, Tampereen yliopisto.

[<https://sovittelujournalismi.fi/wp-content/uploads/2017/11/sovittelujournalismin-kasikirja.pdf>]

Heikkinen, Vesa (2017) Suvakkiselviö. *Tieteessä tapahtuu*, Vol 35, 3/2017, 56.

Haettu 18.7.2023, julkaistu 4.5.2017. [<https://journal.fi/tt/article/view/63461>]

Hiilamo, Heikki (2016) Miksi tolkku häviää? *Yhteiskuntapolitiikka*, 81, 2016:6, 727-729.

[https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/132304/YP1606_Hiilamo.pdf?sequence=1]

Horsti, Karina (2017) *Unjust to everyone? Responses to deportation of asylum seekers in Finland*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

[<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/54763/1/unjust%20to%20everyone%20responses%20to%20deportation%20of%20asylum%20seekers%20in%20finland%20%20opendemocracy.pdf>]

Imundo, Megan & Rapp, David (2021) When Fairness is Flawed: Effects of False Balance Reporting and Weight-of-Evidence Statements on Beliefs and Perceptions of Climate Change. *Journal of Applied Research in Memory and Cognition*, 11(2), 258–271.

[https://www.researchgate.net/publication/355382090_When_Fairness_is_Flawed_Effects_of_False_Balance_Reporting_and_Weight-of-Evidence_Statements_on_Beliefs_and_Perceptions_of_Climate_Change]

Isotalo, Veikko; Söderlund, Peter & von Schoultz, Åsa (2020) Polarisoituuko politiikka Suomessa? Puolueiden äänestäjäkuntien arvosiirtymät 2003–2019. Teoksessa Sami Borg, Elina Kestilä-Kekkonen & Hanna Wass (toim.) *Politiikan ilmastonmuutos: Eduskuntavaalitutkimus 2019*. Helsinki: Oikeusministeriö, 288–306.

[https://www.researchgate.net/publication/344490567_Polarisoituuko_politiikka_Suomessa_Puolueiden_aanestajakuntien_arvosiirtymat_2003-2019]

Iyengar, Shanto; Sood, Gaurav & Lelkes, Yptach (2012) Affect, not ideology: A social identity perspective on polarization. *Public Opinion Quarterly*, 76(3), 405–431.

[<https://www.jstor.org/stable/41684577>]

Jane, Emma A (2017) ‘Dude ... stop the spread’: antagonism, agonism, and #manspreading on social media. *International Journal of Cultural Studies*, 20(5), 459–475. [<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1367877916637151>]

Jenkins, Matthew David & Gomez, Daniel (2022) Trump Lies, Truth Dies? Epistemic Crisis and the Effect of False Balance Reporting on Beliefs About Voter Fraud. *The International Journal of Press/Politics*, 0/0, 1–21

[<https://doi.org/10.1177/19401612221111997>]

Jokinen, Arja; Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (1999) *Diskurssianalyysi liikkeessä*. Tampere: Vastapaino.

Jokinen, Arja; Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (1993) *Diskurssianalyysin aakkoset*. Tampere: Vastapaino.

Jokinen, Arja; Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (2016) *Diskurssianalyysi: Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Tampere: Vastapaino.

Kekkonen, Arto & Ylä-Anttila, Tuomas (2021) Affective blocs: Understanding affective polarization in multiparty systems. *Electoral Studies*, 72(102367)

[<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S026137942100086X>]

Khazaal, Natalie & Almiron, Núria (2016) An Angry Cow is Not a Good Eating Experience. *Journalism Studies*, 17:3, 374–391.

[<https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/1461670X.2014.982966>]

Knuuti, Juhani (2020) *Kauppatavarana terveys - Selviydy terveystieteen viidakossa*. Helsinki: Minerva Kustannus Oy

Koehler, Derek J (2016) Can journalistic “false balance” distort public perception of consensus in expert opinion? *Journal of Experimental Psychology: Applied*, 22(1), 24–38. [<https://psycnet.apa.org/record/2016-00600-001?doi=1>]

Kousa, Ilona (2020) “Tolkun kuluttajat” ja ”ilmastovouhottajat” – kuluttajien stereotyypit ja identiteettipoliittiset symbolit ilmastonmuutosta koskevassa verkkokeskustelussa. Helsingin yliopisto.

[[https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/315834/Kousa Ilona Pro gradu_2020.pdf?sequence=3&isAllowed=y](https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/315834/Kousa_Ilona_Pro_gradu_2020.pdf?sequence=3&isAllowed=y)]

Kunelius, Risto (2003) *Viestinnän vallassa: johdatusta joukkoviestinnän kysymyksiin*. Helsinki: WSOY.

Kuutti, Heikki (2015) *Todenmukainen journalismi*. Jyväskylä: Grano

[https://www.hssaatio.fi/wp-content/uploads/2015/05/TODENMUKAINEN-JOURNALISMI_verkkoyulkaisu.pdf]

Laitinen Kari, Jukarainen Pirjo & Boberg Henrik (2016) *Maahanmuutto & turvallisuus – arvioita nykytilasta ja ennusteita tulevaisuudelle*. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja, 7/2016.

[<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79559/Maahanmuutto%20%26%20turvallisuus.pdf?sequence=1&isAllowed=y>]

Leino, Mikko (2020) Asuin ympäristöt erilaistuvat, yhteiskunta polarisoituu – Kuinka alueellinen eriarvoistuminen ja asuinalueiden eriytyminen edistävät yhteiskunnan kahtiajakautumista? *Politiikka*, 64:3, 234–257

[<https://doi.org/10.37452/politiikka.119902>]

Linjakumpu, Aini (2013) *Politiikkatieteellinen tyyli- ja viittausopas 2013*. Lapin yliopisto. Pohjautuu artikkeliin Mika Luoma-aho (toim.) (2005) *Politiikkatieteellinen tyyli- ja viittausopas*.

[<https://www.ulapland.fi/loader.aspx?id=adc811ed-9558-4325-8102-55679ff0bcd>]

Malin, Virpi & Riivari, Elina (2018) Mielekkyyttä työhön: esimerkki korkeakoulukontekstista. Teoksessa Naumanen P. & Liesivuori J. (toim.) *Valmiina työelämään!: visioita ja näkökulmia työhyvinvoinnista ja työelämävalmiuksista sekä menetelmiä niiden kehittämiseen* (2. uud. p., 83-89). VALTE-hanke ; Turun yliopiston Tulevaisuuden teknologioiden laitos.

[<https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/62565>]

McCarty, Nolan (2019) *Polarization: What everyone needs to know*. Oxford: Oxford University Press.

McCoy, J., Rahman, T., & Somer, M. (2018). Polarization and the Global Crisis of Democracy: Common Patterns, Dynamics, and Pernicious Consequences for Democratic Polities. *American Behavioral Scientist*, 62(1), 16–42.

[<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0002764218759576>]

McCright, Aaron. M. & Dunlap, Riley E. (2011) The Politicization of Climate Change and Polarization in the American Public's Views of Global Warming, 2001-2010. *The Sociological Quarterly*, 52(2), 155-194.

[<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1111/j.1533-8525.2011.01198.x>]

Meyer, Michael & Wodak, Ruth (toim.) (2001) *Methods of Critical Discourse Analysis*. London: Sage.

Meyer, Michael & Wodak, Ruth (2009) Critical discourse analysis: history, agenda, theory and methodology. Teoksessa Michael Meyer & Ruth Wodak (toim.) *Methods of critical discourse analysis*. Los Angeles: SAGE, 1–34.

Niemi, Johanna & Jokela, Antti (2021) Ministerivastuu, asiantuntijan sukupuoli ja kompromissiharha. *Oikeus*, 2021:1, 50, 4-8.

[<https://www.edilex.fi/oikeus/22662.pdf>]

Nikunen, Kaarina & Pantti, Mervi (2018) Tapaus Ku Klux Klan: Affektiivinen julkisuus, moraaliset tunteet ja tahmaiset kuvat. Teoksessa Mari Maasilta & Kaarina Nikunen (toim.) *Pakolaisuus, tunteet ja media*. Tampere: Vastapaino, 71–91.

Nikunen, Kaarina (2019) *Media solidarities: Emotions, power and justice in digital age*. London: Sage.

Ojala, Markus (2021) Is the Age of Impartial Journalism Over? The Neutrality Principle and Audience (Dis)trust in Mainstream News. *Journalism Studies*, Volume 22, Issue 15, 2042-2060.

[<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1461670X.2021.1942150>]

Pietikäinen, Sari (2000) Kriittinen diskurssintutkimus. Teoksessa Kari Sajavaara & Arja Piirainen-Marsh (toim.) *Kieli, diskurssi ja yhteisö. Soveltavan kielentutkimuksen teoriaa ja käytäntöä*. Jyväskylä: Soveltavan kielentutkimuksen keskus, 191–218.

Pietikäinen, Sari & Mäntynen, Anne (2009) *Kurssi kohti diskurssia*. Tampere: Vastapaino

Pietikäinen, Sari & Mäntynen, Anne (2019) *Uusi kurssi kohti diskurssia*. Tampere: Vastapaino

Potter, Jonathan (2004) Discourse analysis as a way of analysing naturally occurring talk. Teoksessa David Silverman (toim.) *Qualitative Research: Theory, Method and Practice*. Lontoo: SAGE, 200-221.

Pynnönen, Anu (2013) *Diskurssianalyysi: Tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston kauppakorkeakoulu.

[<https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/42412>]

Pälli, Pekka & Lillqvist, Ella (2020) Diskurssianalyysi. Julkaisussa Luodonpää-Manni, Milla; Hamunen, Markus; Konstenius, Reetta; Miestamo, Matti; Nikanne, Urpo & Sinnemäki, Kaius (toim.) *Kielentutkimuksen menetelmiä II*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 374-411.

[<https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/71587f77-66dc-45a7-a98d-1f30a1e6989e/content>]

Reiljan, Anders (2020) 'Fear and loathing across party lines' (also) in Europe: Affective polarisation in European party systems. *European Journal of Policy Research*, 59 (2), 376–396. [<https://doi.org/10.1111/1475-6765.12351>]

Remes, Liisa (2006) Diskurssianalyysin perusteet. Teoksessa Jari Metsämuuronen (toim.) *Laadullisen tutkimuksen käsikirja*. Helsinki: International Methelp.

Ressa, Theodoto (2021) Histrionics of Autism in the Media and the Dangers of False Balance and False Identity on Neurotypical Viewers. *Journal of Disability Studies in Education*, 2 (2022) 1-26.

[https://brill.com/view/journals/jdse/2/1/article-p1_1.xml?ebody=pdf-67975]

Rietdijk, Natascha & Archer, Alfred (2021) Post-Truth, False Balance and Virtuous Gatekeeping. Teoksessa Snow, Nancy & Vaccarezza, Maria Silvia (toim.) *Virtues, Democracy, and Online Media: Ethical and Epistemic Issues*. Routledge.

[<https://philpapers.org/archive/RIEPPFB.pdf>]

Saresma, Tuija (2020) Vihan sfäärit: Valkoisten heteromiesten affektiivinen mobilisaatio sosiaalisessa mediassa. Teoksessa Jenni Rinne, Anna Kajander & Riina Haanpää (toim.) *Affektit ja tunteet kulttuurien tutkimuksessa*. Helsinki: Suomen kansatieteilijöiden yhdistys Ethnos ry.

Sartori, Giovanni (1976) *Parties and party systems: A framework for analysis*. Cambridge: Cambridge University Press.

Savolainen, Reijo (2015) Expressing emotions in information sharing: A study of online discussion about immigration. *Information Research*, 20(1).

Seppänen, Janne & Väliverronen, Esa (2012) *Mediayhteiskunta*. Tampere: Vastapaino.

Siltaoja, Marjo & Vartiainen, Tiina (2010) Monimuotoisuuden johtamisen ristiriitaisuus: diskurssianalyysi suomalaisista mediateksteistä. *Hallinnon tutkimus*, 29(4), 259-279.

[<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/59350/monimuot.pdf?sequence=1&isAllowed=y>]

Siltaoja, Marjo & Vehkaperä, Meri (2011) Diskurssianalyysi johtamis- ja organisaatiotutkimuksessa. Teoksessa Anu Puusa & Pauli Juuti (toim.) *Menetelmäviidakon raivaajat. Perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan*. Jyväskylä: Hansaprint, 206–231.

Simula, Mikko (2012) *Luonnossa liikkumisen kulttuuriset representaatiot- Diskurssianalyysi suomalaisten luonnossa liikkumista käsittelevistä*

haastatteluista. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

[<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/37961/9789513947552.pdf>]

Sisäministeriö (2017) *Kansalaismielipide: Turvapaikanhakijat ja turvapaikkapolitiikka*. Sisäministeriön julkaisu 9/2017, Sisäinen turvallisuus, haettu 18.7.2023, julkaistu 21.3.2017.

[https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79477/09_2017_Kansalaismielipide%20Turvapaikanhakijat%20ja%20turvapaikkapolitiikka.pdf?sequence=1]

Sotkasiira, Tiina (2018) Lähtemisen pakot ja mahdollisuudet syrjäseuduilla. Pakolaistaustaisten nuorten asuinpaikkavalinnat viranomaispuheen kohteena. *Nuorisotutkimus*, 36(3), 5–22.

Spohr, Dominic (2017) Fake news and ideological polarization: Filter bubbles and selective exposure on social media. *Business Information Review*, 34(3), 150–160.

[<https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/0266382117722446>]

Stavrakakis, Yannis (2018) Paradoxes of polarization: Democracy’s inherent division and the (anti-)populist challenge. *The American Behavioral Scientist*, 62:1, 43–58.

[<https://doi.org/10.1177/0002764218756924>]

8.Sunstein, Cass R. (1999) The Law of Group Polarization. *John M. Olin Program in Law and Economics Working Paper* no. 91.

[https://chicagounbound.uchicago.edu/law_and_economics/542/]

Suoninen, Eero (2016) Kielenkäytön vaihtelevuuden analysoiminen. Teoksessa Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen (toim.) *Diskurssianalyysi: Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Tampere: Vastapaino, 51–74.

Thomas, Ryan J.; Tandoc Jr., Edson C. & Hinnant, Amanda (2016) False Balance in Public Health Reporting? Michele Bachmann, the HPV Vaccine, and “Mental Retardation”. *Health Communication*, Volume 32, Issue 2, 152-160.

[<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10410236.2015.1110006>]

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2012) *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa*. Tutkimuseettinen neuvottelukunta,

haettu 12.1.2024, julkaistu 14.11.2012.

[https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf]

Törrönen, Jukka (2005) Puhetapoja analysoimassa: Rajankäyntiä kriittisen diskurssianalyysin ja semioottisen sosiologian välillä. Teoksessa Pekka Räsänen, Anu-Hanna Anttila & Harri Melin (toim.) *Tutkimus menetelmien pyörteissä. Sosiaalitutkimuksen lähtökohdat ja valinnat*. Jyväskylä: PSkustannus, 139–161.

Vaara, Eero & Laine, Pikka-Maaria (2006) Kriittinen diskurssianalyysi metodologiana strategiatutkimuksessa. Teoksessa Kristina Rolin, Marja-Liisa Kakkuri-Knuuttila & Elina Henttonen (toim) *Soveltava yhteiskuntatiede ja filosofia*. Helsinki: Gaudeamus.

Wallin, Outi (2012) *Hyvinvointityöhön sitoutuminen: Diskurssianalyysi työhön sitoutumisesta perheen, työhyvinvoinnin, ammatillisuuden ja asiakaslähtöisyyden näkökulmista*. Tampere: Tampereen yliopisto.

[<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/66905/978-951-44-8818-4.pdf?sequence=1&isAllowed=y>]

Wodak, Ruth (1995) Critical linguistics and critical discourse analysis. Teoksessa Constant Leung, Brian V. Street (toim.) *The Routledge Companion to English Studies*. Lontoo: Routledge, 50-70.

Wood, Linda A. & Kroger, Rolf O. (2000) *Doing Discourse Analysis: Methods for Studying Action in Talk and Text*. Lontoo: SAGE

Yarchi, Moran, Baden, Christian & Kligler-Vilenchik, Neta (2021) Political Polarization on the Digital Sphere: A Cross-platform, Over-time Analysis of Interactional, Positional, and Affective Polarization on Social Media. *Political Communication*, 38:1–2, 98–139.

[<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10584609.2020.1785067>]

8.3 Muu aineisto

“A simple man” (1984) Menkää naiset kiltisti takaisin hellan ääreen. *Helsingin Sanomat*, haettu 12.6.2023, julkaistu 14.4.1984, s. 21.

[<https://nakoislehti.hs.fi/o16854c9-6dob-48bo-bb34-17ae8eda5a67/21?q=%22tolkun%22Bihminen%22>]

Hanska, Jari (2023) Kuva kertoo: Näin puolueet sijoittuvat arvokartalle Iltalehden eduskuntavaalikoneessa. *Iltalehti*, haettu 16.10.2023, julkaistu 21.2.2023.

[<https://www.iltalehti.fi/politiikka/a/d133c298-a509-4697-bfcf-8d9fdb71ebf>]

Harjumaa, Marika (2021) Presidenttiparin Lennu-koira on kuollut – nousi hymyllään kansainväliseksi julkikseksi. *Yle*, haettu 21.11.2023, julkaistu 22.5.2021.

[<https://yle.fi/a/3-11944132>]

Helsingin Sanomat (1993) Rotat asetettava syytteeseen. *Helsingin Sanomat*, haettu 12.6.2023, julkaistu 29.1.1993, s. C3/31.

[<https://nakoislehti.hs.fi/d31131b7-19df-437e-9ed6-c2b9e2b1d678/31?q=%22tolkun%22>]

Jaulimo, Juulia (2019) Suomi oli ajautua kaaokseen vuoden 2015 pakolaiskriisin vuoksi, Päivi Nerg paljastaa – ”Tilanne oli hurja”. *MTV*, haettu 16.10.2023, julkaistu 6.3.2019.

[<https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/suomi-oli-ajautua-kaaokseen-vuoden-2015-pakolaiskriisin-vuoksi-paivi-nerg-paljastaa-tilanne-oli-hurja/7311176#gs.709njn>]

Junkkari, Marko (2023) Ylhäällä vasemmalla on tyhjä. *Helsingin Sanomat*, haettu 16.10.2023, julkaistu 19.2.2023.

[<https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000009390809.html>]

Keski-Heikkilä, Anni (2023) Kokoomuksen ja perussuomalaisten kannatuslasku jatkuu. *Helsingin Sanomat*, haettu 19.10.2023, julkaistu 12.9.2023.

[<https://www.hs.fi/politiikka/art-2000009848676.html>]

Lång, Linus; West, Petter; Ekholm, Malin; Schauman, Patrik & de Fresnes, Tulikukka (2019) Katso miten puolueet sijoittuvat poliittiselle nelikentälle. *Yle*, haettu 16.10.2023, julkaistu 11.4.2019.

[<https://yle.fi/a/3-10720174>]

Maahanmuuttovirasto Migri (2017a) *Maahanmuuttoviraston vuoden 2016 tilastot: päätöksiä tehtiin ennätysmäärä*. Maahanmuuttovirasto Migri, haettu 17.10.2023, julkaistu 11.1.2017.

[<https://migri.fi/-/maahanmuuttoviraston-vuoden-2016-tilastot-paatoksia-tehtiin-ennatysmaara>]

Maahanmuuttovirasto Migri (2017b) *Kaksi vuotta turvapaikanhakijasyksystä 2015, missä mennään nyt?* Maahanmuuttovirasto Migri, haettu 17.10.2023, julkaistu 29.9.2017.

[<https://migri.fi/-/kaksi-vuotta-turvapaikanhakijasyksysta-2015-missa-mennaan-nyt>]

Markkanen, Kristiina (1996) Auli Hakulinen on sellainen tolkun nainen. *Helsingin Sanomat*, haettu 12.6.2023, julkaistu 18.6.1996, s. D3/51

[<https://nakoislehti.hs.fi/51b39081-d4bo-4e32-b2da-3c2fo420b9a9/51?q=%22tolkk%22>]

Martikainen, Annika (2023) Ylen kannatusmittaus: Kokoomus romahti ykköspaikalta. *Yle*, haettu 19.10.2023, julkaistu 3.8.2023

[<https://yle.fi/a/74-20043489>]

Myllyoja, Essi & Sutinen, Essi (2023) ”Olen Niinistön ikätoveri ja harrastanut samoja lajeja” – Ihmiset kävelivät presidentin ja Käärin kanssa Töölönlahdella. *Helsingin Sanomat*, haettu 21.11.2023, julkaistu 27.8.2023.

[<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000009808769.html>]

Nieminen, Martta (2015) Puhemies Maria Lohela toivoo eduskuntaan asiallista keskustelua pakolaiskriisistä – ei ota kantaa Olli Immoseen. *Yle*, haettu 16.10.2023, julkaistu 7.9.2015. [<https://www.hs.fi/politiikka/art-2000002850713.html>]

“Realisti” (1981) Jokin tolkku tuomioihin. *Helsingin Sanomat*, haettu 12.6.2023, julkaistu 9.8.1981, s. 12

[<https://nakoislehti.hs.fi/523fcda9-008a-4506-81f3-55f66d2e90af/12?q=%22tolkun%22Bihmisyys%22>]

Tasavallan presidentti (2016) *Tasavallan presidentti Sauli Niinistön puhe valtiopäivien avajaisissa 3.2.2016*. Tasavallan presidentti, haettu 12.6.2023, julkaistu 3.2.2016

[<https://www.presidentti.fi/puheet/tasavallan-presidentti-sauli-niiniston-puhe-valtio-paivien-avajaisissa-3-2-2016/>]

Tasavallan presidentti (2022) *Tasavallan presidentti Sauli Niinistön puhe suurlähettiläskokouksessa 23.8.2022*. Tasavallan presidentti, haettu 12.6.2023, julkaistu 23.8.2022

[<https://www.presidentti.fi/puheet/tasavallan-presidentti-sauli-niiniston-puhe-suurlahettilaskokouksessa-23-8-2022/>]

Toivonen, Terhi (2023) Ylen kannatusmittaus: Perussuomalaisten suosio vajoaa jo neljättä kuukautta putkeen. *Yle*, julkaistu 5.10.2023, haettu 16.10.2023.

[<https://yle.fi/a/74-20053479>]

Tuohinen, Petteri (2015) Miksi suurin osa on miehiä ja miksi he tulevat tänne? Yhdeksän kysymystä Euroopan pakolaiskriisistä. *Helsingin Sanomat*, haettu 16.10.2023, julkaistu 4.10.2015.

[<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000002857208.html>]

Ulkoministeriö (2023) *Muuttoliike ja pakolaiskriisi Euroopassa*. Ulkoministeriö, haettu 18.10.2023. [<https://um.fi/muuttoliike-ja-pakolaiskriisi-euroopassa>]

Vierula, Herta (2017) Asiantuntijat ahtaalla mediassa. *Potilaan Lääkärilehti*, haettu 18.9.2023, julkaistu 13.12.2017.

[<https://www.potilaanlaakarilehti.fi/uutiset/asiantuntijat-ahtaalla-mediassa/>]